

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ • ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ, ΜΜΕ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

7ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΘΕΡΙΝΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΜΕ»

Γλώσσα
&
Ελευθερία της Έκφρασης

ΥΔΡΑ, 11-14 ΙΟΥΛΙΟΥ 2021

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ & ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2021

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

7ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΘΕΡΙΝΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΜΕ»

Γλώσσα
&
Ελευθερία της Έκφρασης

ΥΔΡΑ, 11-14 ΙΟΥΛΙΟΥ 2021

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ
ΤΟΥ
ΔΗΜΟΥ ΥΔΡΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ • ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ, ΜΜΕ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

7ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΘΕΡΙΝΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΜΕ»

Γλώσσα
&
Ελευθερία της Έκφρασης

ΥΔΡΑ, 11-14 ΙΟΥΛΙΟΥ 2021

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΑΠΟΔΗΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ
ΤΟΥ
ΔΗΜΟΥ ΥΔΡΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ & ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2021

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

7ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΘΕΡΙΝΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΜΕ»

Γλώσσα και Ελευθερία της Έκφρασης

ΥΔΡΑ, 11-14 Ιουλίου 2021

Αίθουσα τέχνης και συναυλιών “Μελίνα Μερκούρη”

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων – Σχολή Επιστημών Αγωγής,
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Εργαστήριο Μελέτης Κοινωνικών Θεμάτων, ΜΜΕ και Εκπαίδευσης

*Σε συνεργασία με το Πρόγραμμα ΝΕ Σπουδών του Τμήματος ΜΜΕ,
Επικοινωνίας, Καλών Τεχνών, Γλωσσών και Λογοτεχνίας
της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών
του Macquarie University*

Με τη συμμετοχή του Κύκλου Ακαδημαϊκών της Βοστώνης

*Με την υποστήριξη της Γενικής Γραμματείας
Απόδημων Ελληνισμού και Δημόσιας Διπλωματίας*

Υπό την αιγίδα του Δήμου Ύδρας

U N I V E R S I T Y   O F   I O A N N I N A

7th INTERNATIONAL SUMMER UNIVERSITY PROGRAM
"GREEK LANGUAGE, CULTURE, AND MEDIA"

Language and Freedom of Expression

HYDRA, July 11-14 2021

Exhibition and Concert Municipal Hall "Melina Merkouri"

University of Ioannina - School of Education,
Department of Early Childhood Education
Laboratory for the Study of Social Issues, Mass Media, and Education

*In collaboration with the Modern Greek Studies Program of the Department
of Media, Communications, Creative Arts, Language and Literature,
Faculty of Arts
Macquarie University*

With the participation of the Circle of Hellenic Academics in Boston

*With the support of the General Secretariat
for Greeks Abroad and Public Diplomacy
Under the auspices of the Municipality of Hydra*

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΥΤΑΝΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ Α.Δ. ΑΛΜΠΑΝΗ

Ιωάννινα, 22 Απριλίου 2021

Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων – Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών της Σχολής Επιστημών Αγωγής, έχει την τιμή να διοργανώνει, για έβδομη συνεχή χρονιά, το Διεθνές Θερινό Πανεπιστήμιο «Ελληνική Γλώσσα, Πολιτισμός και ΜΜΕ», το οποίο πραγματοποιείται σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Macquarie της Αυστραλίας και με τη συμμετοχή του Κύκλου Ακαδημαϊκών της Βοστώνης.

Στην 7^η οργάνωση του Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου «Ελληνική Γλώσσα, Πολιτισμός και ΜΜΕ» αντανακλάται αφενός μεν το διεθνές κύρος και η εξωστρέφεια του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αφετέρου δε η επιτυχία ενός πολυετούς θεσμού με υψηλούς ακαδημαϊκούς στόχους, ο οποίος χαιρεί της στήριξης εξεχουσών προσωπικοτήτων και μεγάλων διεθνών φορέων της εκπαίδευσης και του πολιτισμού.

Το φετινό Διεθνές Θερινό Πανεπιστήμιο, το οποίο τελεί υπό την αιγίδα του Δήμου Ύδρας και εντάσσεται στο επετειακό πρόγραμμα για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση,

φέρει τον τίτλο «Γλώσσα και ελευθερία της έκφρασης» και επιχειρεί να προσεγγίσει θεματικές, όπως η ελευθερία έκφρασης, η διαφορετικότητα και η χρήση της γλώσσας ως οργάνου αντίστασης και χειραφέτησης από οποιαδήποτε μορφή εξουσίας.

Καλωσορίζω όλους τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα και συγχαίρω, για την επιστημονική επιμέλεια και την επίβλεψη του προγράμματος, την κ. Νικολέττα Τσιτσανούδη - Μαλλίδη, Αναπλ. Καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Παν. Ιωαννίνων, καθώς και όλους όσους συμβάλλουν στην οργάνωση του φετινού Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου, το οποίο καλείται να προσαρμοστεί σε ιδιαίτερες συνθήκες λόγω της υγειονομικής κρίσης.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ
ΑΠΟΔΗΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ
Κ. ΙΩΑΝΝΗ ΧΡΥΣΟΥΛΑΚΗ

Με μεγάλη ικανοποίηση και χαρά χαιρετίζουμε και στηρίζουμε την διοργάνωση από το Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων του 7ου Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου «Ελληνική Γλώσσα, Πολιτισμός και ΜΜΕ», το οποίο πραγματοποιείται φέτος σε συνεργασία με το Πρόγραμμα Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Macquarie της Αυστραλίας και τη συμμετοχή του Κύκλου Ακαδημαϊκών της Βοστώνης.

Η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού και Δημόσιας Διπλωματίας, σταθερά προσανατολισμένη στην προώθηση της γνώσης και στην ευαισθητοποίηση σε σχέση με την Ελληνική πολιτισμική κληρονομιά, επιλέγει συνεργασίες, όπως η παρούσα με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, με τις οποίες επιτυγχάνεται μια ευρύτερη διάδοση της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού σε παγκόσμιο επίπεδο.

Φέτος που γιορτάζουμε τα 200 χρόνια από την παλιγγενεσία, η φιλόπονη αυτή προσπάθεια είναι

εξαιρετικά σημαντική, εμπνέει αισιοδοξία, δυναμώνει τους δεσμούς της Ομογένειας με την Πατρίδα, ενώ παράλληλα υπογραμμίζει τη διαχρονικότητα των οικουμενικών αξιών με τις οποίες είναι διαποτισμένη η ελληνική πολιτισμική κληρονομιά. Οι έννοιες της Ελευθερίας, του Σεβασμού των Δικαιωμάτων του ανθρώπου, είναι αξίες που καλλιεργούνται και προβάλλονται από τις συνεργασίες μας, με κάθε ευκαιρία, για να εμπνέουν και να φωτίζουν τα σκοτεινά μονοπάτια των καιρών μας και να προσφέρουν τη δυνατότητα στους απανταχού Έλληνες να μεταδίδουν την ελπίδα και το δυναμισμό των πατροπαράδοτων ηθών μας.

Το παρόν Θερινό πρόγραμμα σπουδής στον ελληνικό πολιτισμό και στην ελληνική γλώσσα στα σύγχρονα ελληνικά και ξένα ΜΜΕ, δίνει μια αξιομνημόνευτη ευκαιρία σε Πανεπιστημιακούς και Ακαδημαϊκούς κύκλους της Ελληνικής Διασποράς να ανταμώσουν στο πανέμορφο νησί της Ύδρας και με τη συμμετοχή τους να καταδείξουν ότι Πατρίδα και Ομογένεια είμαστε μαζί, στηριζόμαστε από την Ομογένεια και την στηρίζουμε.

Υπό αυτή την επετειακή ομολογουμένως οπτική συγχαίρουμε θερμά, την κ.Νικολέττα Τσιτσανούδη- Μαλλίδη, Αναπλ. Καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Παν. Ιωαννίνων για την επιστημονική επιμέλεια και την επίβλεψη του προγράμματος, χαιρετίζουμε τους συμμετέχοντες φοιτητές και εισηγητές κι ευχόμαστε μια δημιουργική συνέχεια σε όλους όσοι συμβάλλουν στην επιτυχημένη αυτή διοργάνωση του θεσμού του Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου κάθε χρόνο.

«ΑΝΤΙΠΡΑΞΗ ΟΝΕΙΡΟΥ» ΕΝ ΜΕΣΩ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ...

Σε μια τυραννική περίοδο αποφασίσαμε να επιμείνουμε και φέτος να κρατήσουμε τον θεσμό του Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου ζωντανό. Η ιδέα που πρωτοπήρε σάρκα και οστά πριν από επτά ακριβώς χρόνια και γεννήθηκε από τα θεμελιώδη «συστατικά» της δια βίου μάθησης και της διαρκούς επιμόρφωσης, δεν θα έπρεπε να διασαλευτεί από το καθεστώς φόβου, το οποίο φαίνεται να έχει επιβάλει η πανδημία και οι απειλητικοί κυματισμοί της. Παρά το γεγονός ότι η περυσινή διοργάνωση στη Μεγάλη του Γένους Σχολή ανεστάλη, γρεμίζοντας μία προετοιμασία δέκα και πλέον μηνών, παρά την απογοήτευση της μη υλοποίησης ενός οράματος - γιατί κάθε χρόνο ένα όραμα υπηρετούμε - καταλήξαμε να προχωρήσουμε στον σχεδιασμό του 7^{ου} προγράμματος, μετασχηματίζοντας τη σιληρή πραγματικότητα με μια αντίπραξη ονείρου και δημιουργικής διάθεσης.

Φέτος το πρόγραμμα οργανώνεται από το νεοσύστατο Εργαστήριο Μελέτης Κοινωνικών Θεμάτων, Μέσων Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών

της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, σε συνεργασία με το Πρόγραμμα Νεοελληνικών Σπουδών του Τμήματος Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Επικοινωνίας, Καλών Τεχνών, Γλωσσών και Λογοτεχνίας της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Macquarie University στην Αυστραλία, και με τη συμμετοχή του Κύκλου Ακαδημαϊκών της Βοστώνης.

Η δράση προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί στην Ύδρα από 11-14 Ιουλίου 2021 (εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν), στην αίθουσα τέχνης και συναυλιών “Μελίνα Μερκούρη”. Το Διεθνές Θερινό Πανεπιστήμιο εντάσσεται στο επετειακό πρόγραμμα για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση και τελεί υπό την αιγίδα του δήμου Ύδρας.

Υποστηρίζεται από τη Γενική Γραμματεία Δημόσιας Διπλωματίας και Απόδημου Ελληνισμού του Υπουργείου Εξωτερικών.

Το πρόγραμμα σχεδιάζεται αυτή τη χρονιά σε υβριδική μορφή, λόγω της κατάστασης που σχετίζεται με την υγειονομική κρίση. Υπό την δεδομένη αίρεση ότι επιτρέπεται, θα περιλαμβάνει δια ζώσης παρουσία, με τήρηση υγειονομικών πρωτόκολλων. Θα μεταδίδεται ζωντανά από την Ύδρα, μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας. Οι σχετικές ανακοινώσεις θα γίνονται σταδιακά, σε συνέχεια των μέτρων πρόληψης και προστασίας που θα λαμβάνονται σε κεντρικό επίπεδο.

Το 7^ο Διεθνές Θερινό Πανεπιστήμιο φέρει φέτος τον ειδικότερο τίτλο: «Γλώσσα και ελευθερία της έκφρασης». Εκατοντάδες άνθρωποι, οι Πρωτανικές Αρχές του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, το Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, κορυφαίοι πανεπιστημιακοί από ελληνικά και ξένα Ιδρύματα, διανοούμενοι, δημοσιογράφοι, καλλιτέχνες, συγγραφείς και ερευνητές, αλλά και σπουδαστές

επιχειρηματίες ως ευγενείς χορηγοί, συμμερίστηκαν και έζησαν μαζί μας τη μετεξέλιξη και εμπλουτισμό του αρχικού οράματος. Οι ευχαριστίες προς αυτή τη «στρατιά των εξεχόντων» υποστηρικτών μας είναι ολόψυχες και θα διατυπώνονται όσο ο θεσμός παραμένει ζωντανός. Και θα παραμένει ζωντανός όσο εργαζόμαστε πολύ σκληρά για αυτόν και όσο νέοι άνθρωποι προσέρχονται με ορμή και σοβαρότητα να τον ενισχύσουν.

Καθοριστική είναι η υποστήριξη ως χορηγού επικοινωνίας από την ΕΡΤ, ΕΡΤ 2, ΕΡΤ3, ΕΡΤ WORLD, το Πρώτο Πρόγραμμα 105,8 και τη Φωνή της Ελλάδας, καθώς και το Κανάλι της Βουλής. Χορηγοί επικοινωνίας είναι επίσης το CNN GREECE, ο Όμιλος REAL (Real Fm 97.8, Real News, Real.gr), οι εφημερίδες The Greek Herald/Ελληνικός Κήρυκας στο Σίδνεϊ, η εφημερίδα ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ στη Μελβούρνη και ο ραδιοφωνικός σταθμός 2mm Radio 1665, Sydney, Darwin, Wollongong. Σημαντικότερη και η υποστήριξη από το σύνολο του ελληνικού και ομογενειακού τύπου και ειδικότερα από τα ΜΜΕ της Ηπείρου.

Τη φεινή δράση υποστηρίζουν η Ιερά Μητρόπολη Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης, οι εκδόσεις Gutenberg, το Ίδρυμα Macquarie Greek Studies Foundation Limited, καθώς και μία σειρά άλλων φορέων. Συγκινητική είναι και η ανταπόκριση του βραβευμένου ηθοποιού Γιάννη Στάνκογλου, ο οποίος και πρωταγωνιστεί στο φετινό τηλεοπτικό σποτ του Δ.Θ.Π.

Μετά από 6 χρόνια αναγνωρισμένης επιτυχίας της διοργάνωσης, η «παράδοση» της καλλιέργειας της εξωστρέφειας και των συνεργασιών με εξέχοντες διεθνείς φορείς της εκπαίδευσης, του πολιτισμού και των μέσων ενημέρωσης συνεχίζεται. Υπενθυμίζεται ότι το Δ.Θ.Π. «Ελληνική Γλώσσα, Πολιτισμός και ΜΜΕ» τα προηγούμενα έτη υποστηρίχθηκε από το Κέντρο Ελληνικών

Σπουδών Ελλάδας του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ, την Ελληνική Αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, την Ένωση Ευρωπαίων Δημοσιογράφων (ελληνικό τμήμα), την Ορθόδοξο Ακαδημία Κρήτης, το Γαλλικό Τμήμα του Ομίλου Ευρωπαϊκού Τύπου (Club de la Presse Européenne, Paris), το Centre Culturel Hellénique του Παρισιού, το Instituto De Letras του Rio De Janeiro University, το Μουσείο της Ακρόπολης και την Ιερά Μητρόπολη Σύρου.

Υπογραμμίζεται ότι η περυσινή δράση τελούσε υπό την Αιγίδα της Α.Θ.Π. του Αρχιεπισκόπου και Οικουμενικού Πατριάρχη κυρίου Βαρθολομαίου, καθώς και της Α.Ε. του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας, ενώ υποστηριζόταν από το Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Κωνσταντινούπολη και το Ίδρυμα Μποδοσάκη – Σισμανόγλειο Μέγαρο.

Μέσα και πίσω από όλες αυτές τις συνέργειες βρίσκονται άνθρωποι που πίστεψαν στη δουλειά μας και μας εμπύχωσαν να συνεχίσουμε. Είμαστε ευγνώμονες σε όλους και σε κάθε έναν χωριστά. Εργαστήκαμε έναν ολόκληρο χρόνο για να ετοιμάσουμε λίγες μέρες θερινής σπουδής στον ελληνικό πολιτισμό και στην ελληνική γλώσσα στα σύγχρονα ελληνικά και ξένα ΜΜΕ.

Προσθέτουμε σε αυτό το σημείο ότι τα πρακτικά των προηγούμενων διοργανώσεων κυκλοφορούν σε καλαίσθητους τόμους από τις εκδόσεις Gutenberg (*Ελληνική Γλώσσα, Πολιτισμός και ΜΜΕ*), και Πεδίο (*Γλώσσα, Ηθική και Ιδεολογία στα ΜΜΕ*) στην Ελλάδα, αλλά και στη Βραζιλία, στους κόλπους του περιοδικού *Ελληνικό Βλέμμα*, στο οποίο προσφέραμε ως guest editors τα κείμενα δύο τόμων.

Θερμότατες ευχαριστίες απευθύνουμε και στο Τμήμα Εκδόσεων - Τυπογραφείο του

Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και προσωπικά στην κ. Βάσια Κλείτσα για την άριστη συνεργασία και προσφορά τους στον σχεδιασμό και έκδοση του παρόντος προγράμματος.

Τέλος, ας μας επιτραπεί η τελική, αλλά και μέγιστη, αναφορά στους νέους και ειδικά στον Όμιλο Αποφοίτων του Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου, ο οποίος προχωρεί στη διοργάνωση του 2^{ου} «Μικρού Θερινού», πείθοντάς μας ότι η πρωτοβουλία αυτή θα έχει διάρκεια και ένα λαμπρό μέλλον. Πάντα υποστηρίζαμε πως εάν δεν εμπλέξουμε τους νέους ανθρώπους στα όμορφα πράγματα, αυτά δεν θα γίνουν ποτέ ομορφότερα. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο, ανακοινώνουμε και δημοσιεύουμε μαζί τους σε συστηματική βάση.

Με επίγνωση του μεγέθους της ευθύνης που συνεπάγεται η ανάληψη της διοργάνωσης, καταβάλλουμε κάθε δυνατή προσπάθεια το 7^ο Διεθνές Θερινό Πανεπιστήμιο στην Ύδρα να προσφέρει στους Έλληνες και ξένους συμμετέχοντες μία ωφέλιμη και συναρπαστική εμπειρία, όπως ακριβώς αξίζει σε μία ακαδημαϊκή δράση υψηλών προδιαγραφών.

Καλή, δια ζώσης, αντάμωση και καλή ελευθερία από τα δεσμά της πανδημίας.

Με εξαιρετική τιμή

Νικολέττα Τσιτσανούδη – Μαλλίδη

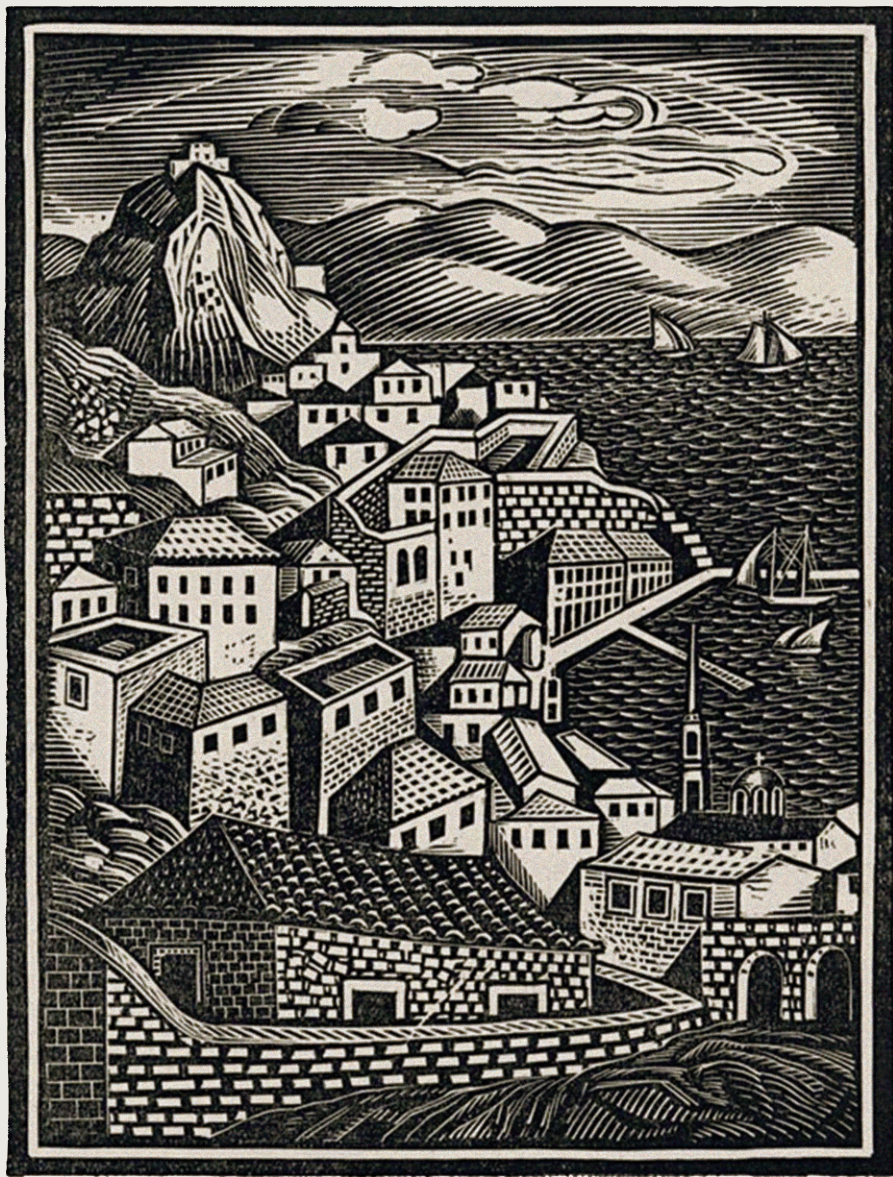
Ιδρύτρια και Ακαδημαϊκή Διευθύντρια 7^{ου} Δ.Θ.Π.

Αν. Καθηγήτρια Γλωσσολογίας και Ελληνικής Γλώσσας

Διευθύντρια Εργαστηρίου Μελέτης Κοινωνικών Θεμάτων, ΜΜΕ και Εκπαίδευσης

Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Associate in Linguistics, CHS – GR, Harvard University

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

7ου ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΘΕΡΙΝΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΜΕ»

Γλώσσα και Ελευθερία της Έκφρασης

Κυριακή 11 Ιουλίου 2021

12.00 και εξής: Άφιξη σπουδαστών/σπουδαστριών στην Ύδρα.

Αίθουσα τέχνης και συναυλιών “Μελίνα Μερκούρη”**

19.45 *«Ποιός στ' αλήθεια είμαι 'γω και πού πάω;»*. Έναρξη 7^{ου} Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου με την Ελληνική Χορωδία Hellenic Choir of Vxls. «Ωδή στον Γεώργιο Καραϊσκάκη» (Διονύσης Σαββόπουλος, Το περιβόλι του τρελλού, 1969). Σύμπραξη με τον μουσικό και τραγουδιστή του ελληνόφωνου κοινού των Βρυξελλών, Πάνο Γουργιώτη. Σύλληψη σχεδίου, Διδασκαλία-Διεύθυνση χορωδίας: Χρήστος Γκακούδης. *Σύνδεση με τις Βρυξέλλες.*

- 20.00 Καλωσόρισμα στους συμμετέχοντες και έμψυχους συντελεστές του προγράμματος. Υποδοχή από την Επιστημονική Υπεύθυνη του προγράμματος, Διευθύντρια Εργαστηρίου Μελέτης Κοινωνικών Θεμάτων, ΜΜΕ και Εκπαίδευσης του Π.Τ.Ν. του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, κ. Νικολέττα Τσιτσανούδη – Μαλλίδη και τον Δήμαρχο Ύδρας κ. Γεώργιο Δ. Κουκουδάκη.
- 20.30 Ενημέρωση για την αυστηρή τήρηση των υγειονομικών μέτρων και του πρωτόκολλου, λόγω της πανδημίας.
- 21.00 *«Δημήτρης Υψηλάντης – Μαντώ Μαυρογένους»*. Ενσαρκωμένοι από τους δημοσιογράφους Μάριο Τζανακάκη και Νατάσσα Σπαγαδώρου. Απόσπασμα από την θεατρική παράσταση «Επτά» του θεατρικού συγγραφέα Γιώργου Α. Χριστοδούλου σε σκηνοθεσία Γιάννη Μόρτζου.
- 21.45 Δεξίωση/Κέρασμα από τον Δήμο Ύδρας*

Δευτέρα 12 Ιουλίου 2021

Αίθουσα τέχνης και συναυλιών “Μελίνα Μερκούρη”**

- 09.00-09.45 Χαιρετισμοί. Έναρξη εργασιών Δ.Θ.Π.
- Κωνσταντίνος Βλάχης, Υφυπουργός Εξωτερικών, Αρμόδιος για τον Απόδημο Ελληνισμό.
  - Τριαντάφυλλος Αλμπάνης, Πρύτανης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Καθηγητής Τμήματος Χημείας Σχολής Θετικών Επιστημών.
  - Martina Möllering, Professor, Executive Dean, Faculty of Arts, Macquarie University. *Σύνδεση με Σίδνεϊ.*
  - Γεώργιος Δ. Κουκουδάκης, Δήμαρχος Ύδρας, Επίκουρος Καθηγητής Στρατηγικής Ανάλυσης Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων.
  - Ζωή Γαβριηλίδου, Αντιπρύτανης Δημοκρατείου Πανεπιστημίου Θράκης, Καθηγήτρια Τμήματος Φιλολογίας Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών.
  - Αικατερίνη Πλακίτση, Πρόεδρος Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Σχολής Επιστημών Αγωγής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Καθηγήτρια.

- 09.45-10.15 Μηνάς Πασχόπουλος, Αντιπρύτανης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Καθηγητής τμήματος Ιατρικής Σχολής Επιστημών Υγείας.
Ιατρική ορολογία στα χρόνια της Επανάστασης.
- 10.15-10.45 Σταύρος Δ. Νικολόπουλος, Αντιπρύτανης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Καθηγητής τμήματος Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής Πολυτεχνικής Σχολής.
Ο ρόλος της τεχνολογικής εγγύτητας σε περιόδους κοινωνικής αποστασιοποίησης.
- 10.45-11.30 Ιωάννης Χρυσουλάκης, Γενικός Γραμματέας Απόδημου Ελληνισμού και Δημόσιας Διπλωματίας του Υπουργείου Εξωτερικών.
Γλώσσα και Δημόσια Διπλωματία.
- 11.30-12.00 Σ ύ ν τ ο μ ο Δ ι ά λ ε ι μ μ α - Κ α φ έ ς*
- 12.00-13.00 Προκόπιος Παυλόπουλος, τ. Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.
Ελληνική Γλώσσα και Ελληνικός Πολιτισμός.
- 13.00-13.45 Dr. Πάνος Λασκαρίδης, Υποναύαρχος Επί Τιμή του Πολεμικού Ναυτικού.
Η Ελληνική Εμπορική Ναυτιλία και η σημασία της για την εθνική μας οικονομία.
- 13.45-14.30 Torrey Goad, Spokesperson, U.S. Embassy, Athens.
Combating disinformation and defending freedom of expression: U.S. policy and perspectives.
- 14.30-15.00 Elomida Visviki, CEO and Co-founder at Weav Music Inc, Brooklyn, New York, United States. **Διαδικτυακή Σύμβαση.**
Τα Ελληνικά εντός και εκτός των συνόρων.

- 15.00 Γεύμα σε παραδοσιακή ταβέρνα του νησιού προς τους εισηγητές και συμμετέχοντες στο πρόγραμμα προσφορά των εκδόσεων Gutenberg.*
- 16.30-18.30 Ελεύθερο πρόγραμμα
- 18.30-19.15 «Ελευθερία είναι να χορεύεις με μία αλυσίδα». Επίσκεψη στην Σχολή Καλών Τεχνών της Ύδρας.**
- 19.15-19.45 Γνωριμία και συζήτηση στο ατελιέ με τον εικαστικό Γιάννη Κόττη και την Πολίν Σιμόν, ιδρύτρια του θεσμού “Hydra for Artists of the Mediterranean”, πρ. δημοσιογράφος εφημερίδας Figaro.**
- 20.00-20.45 Υπαιθριες διαλέξεις στο Κάστρο του Μιαούλη με πανοραμική θέα την πόλη της Ύδρας και το λιμάνι της
- Ηλίας Τεμπέλης, Καθηγητής Φιλοσοφίας Σχολής Ναυτικών Δοκίμων, Διευθυντής Τομέα Ανθρωπιστικών και Πολιτικών Επιστημών, μέλος ΣΕΠ Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.
«Έλλην σημαίνει άνθρωπος εϋτακτος, ελεύθερος και εύγενής»:
Γλώσσα και ελευθερία στον ιατροφιλόσοφο Θωμά Μανδακάση (1709-1796).
- Νίκος Μαθιουδάκης, Επισκέπτης Καθηγητής Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας Πανεπιστημίου Γρανάδας, μέλος ΣΕΠ Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.
Ελευθερία της Λογοτεχνίας: Τα «όρια» των επιλογών και των αποκλίσεων.
- 21.00-22.30 Leonard Cohen. Η ΦΛΟΓΑ. Ποιήματα, Στίχοι και Επιλογές από τα Σημειωματάρια (εκδόσεις Gutenberg). Παρουσίαση του βιβλίου στον χώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου Ύδρας «Μίλτος Σαχτούρης».

Ομιλητές:

Παναγιώτης Ράππας, εικαστικός, «Ένας τόπος για την ουτοπία».

Παναγιώτης Δούρος, Διδάκτωρ Πολιτιστικής Διαχείρισης Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, Διδάσκων στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Συντονιστής: Γιάννης Μαμάης, εκδόσεις Gutenberg

22.00-23.00

«*Dance me to the end of love*». Μικρό μουσικό ταξίδι στη Μεσόγειο με αφηγηρία τον ύμνο της ακατάλυτης δύναμης της αγάπης που εμπνεύστηκε ο Λέοναρντ Κοέν με αφορμή την τραγική εμπειρία του εκ Θεσσαλονίκης Ελληνοεβραίου «βιολιστή του Άουσβιτς» Ιάκωβου Στρούμσα, ο οποίος ήταν υποχρεωμένος από τους αξιωματικούς των Ες Ες να αποχαιρετά με κλασική μουσική και εμβατήρια συγγενείς και φίλους που όδευαν προς τους θαλάμους αερίων. Τραγουδούν η Ελένη και η Σουζάνα Βουγιουκλή.

Τρίτη 13 Ιουλίου 2021

Αίθουσα τέχνης και συναυλιών “Μελίνα Μερκούρη”**

1η ενότητα: Η γλώσσα στα χρόνια της ελληνικής επανάστασης

09.00-09.20 Ζωή Γαβριηλίδου, Καθηγήτρια Τμήματος Φιλολογίας Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών, Αντιπρύτανης Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης.

Μιλώντας μεταφορικά για την επανάσταση του 1821.

09.20-09.40 Νίκος Παντελίδης, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Φιλολογίας Φιλοσοφικής Σχολής Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.
Η γλωσσική επικοινωνία το '21.

Προεδρείο:

- Πηνελόπη Βουγιουκλή – Καμπάκη, Καθηγήτρια Τμήματος Φιλολογίας Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, Κοσμητόρισσα Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών
- Μαριάννα Κατσογιάννου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Κύπρου

2^η ενότητα: Γλώσσα και έκφραση στον σύγχρονο ψηφιακό κόσμο

- 09.40-10.30 Nicolas Prevelakis, Assistant Director of Curricular Development at the Center for Hellenic Studies and Lecturer on Social Studies, Committee on Degrees in Social Studies, Harvard University.
Ελευθερία της έκφρασης, εγγύτητα και κοινωνικά δίκτυα.
- 10.30-11.15 Ιωάννης Σέργιος Μανδαλίδης, Δημοσιογράφος, Γενικός Διευθυντής CNN Greece.
Η δημοσιογραφική γλώσσα στα Διαδικτυακά Μέσα.
- 11.15-11.35 Elena Panaritis, Economist - Policy Innovator and Social Entrepreneur Founder of Thought for Action, Visiting Professor Stanford University.
Η γλώσσα και η ταυτότητά μας.
- 11.35-11.55 Νικολέττα Τσιτσανούδη – Μαλλίδη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, μέλος ΣΕΠ Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, Associate in Linguistics, CHS – GR, Harvard University.
‘Φοβολόγισσα’ και δέσμευση της ελευθερίας της έκφρασης.
- 11.55-12.15 Θοδωρής Παπαϊωάννου, Διδάκτωρ Νεοελληνικών Σπουδών και Ιστορίας, Université Paul-Valéry Montpellier, Υπεύθυνος Ακαδημαϊκών Θεμάτων Study in Greece.
Μεταξύ προσωπικής ποίησης και μαζικής αλγοριθμοποίησης - Γλώσσα, ελευθερία έκφρασης, ναρκισσισμός και χειραγώγηση στην ψηφιακή πολιτεία.

Προεδρείο:

- Μαρίνα Τζακώστα, Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής

Εκπαίδευσης Σχολής Επιστημών Αγωγής Πανεπιστημίου Κρήτης.
- Θεοδόσης Σουσούδης, πρ. Δήμαρχος Άνδρου, επικεφαλής δημοτικής
παράταξης «Άνδρος, Νέοι Ορίζοντες».

12.15-12.30 Σύντομο Διάλειμμα - Καφές*

3^η ενότητα: Η γλώσσα της ελευθερίας στην μαθησιακή διαδικασία

12.30-12.50 Patricia Koromvokis, Lecturer of Department of Media,
Communications, Creative Arts, Language and Literature, Faculty
of Arts, Macquarie University. *Σύνδεση με Σίδννεϊ.*
Ελευθερία επιλογής και δημιουργικότητα κατά την εκμάθηση της ελληνικής ως
δεύτερης/ ξένης γλώσσας. Ενδεικτικές προτάσεις από τάξεις στην Αυστραλία.

12.50-13.10 Ioanna Lekakou, Adj. Assistant Professor of Humanities and Fine Arts,
Greek Language Curricula Designer (SME)-Ocean County College, NJ.
Πολιτική ορθότητα στην αίθουσα διδασκαλίας της δεύτερης/ ξένης γλώσσας στις
ΗΠΑ. Ένα παιχνίδι λογοκρισίας και ελευθερίας.

13.10-13.30 Αθανάσιος Μιχάλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Παιδαγωγικού
Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Φιλοσοφικής Σχολής Εθνικού
Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.
Γλωσσική διδασκαλία: ανάδειξη της ελευθερίας στη χρήση της γλώσσας και
συνειδητοποίηση των παγίδων του ηγεμονικού λόγου.

Προεδρείο:

- Nicolas Prevelakis, Assistant Director of Curricular Development at

the Center for Hellenic Studies and Lecturer on Social Studies,
Committee on Degrees in Social Studies, Harvard University.

- Νικολέττα Τσιτσανούδη – Μαλλίδη, Αν. Καθηγήτρια Παιδαγωγικού
Τμήματος Νηπιαγωγών Σχολής Επιστημών Αγωγής Πανεπιστημίου
Ιωαννίνων, Associate in Linguistics, Center for Hellenic Studies,
Harvard University.

4^η ενότητα: Γλώσσα και γλωσσική δημιουργικότητα

13.30-13.50 Μαρίνα Τζακώστα, Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής
Εκπαίδευσης Σχολής Επιστημών Αγωγής Πανεπιστημίου Κρήτης.
*Με sms και όχι με click away το άνοιγμα του λιανεμπορίου: Ο γλωσσικός δανεισμός
ως εργαλείο γλωσσικής δημιουργικότητας και γλωσσικού εμπλουτισμού”.*

13.50-14.10 Αγγελική Ρόζη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Θεατρικών
Σπουδών Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών
Πανεπιστημίου Πατρών.
Φωνές που αφηγούνται: η δημιουργική δύναμη της θεατρικής γλώσσας.

Προεδρείο:

- Αθανάσιος Μιχάλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Παιδαγωγικού
Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Φιλοσοφικής Σχολής Εθνικού
Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

- Νίκος Μαθιουδάκης, Επισκέπτης Καθηγητής Τμήματος Ελληνικής
Φιλολογίας Πανεπιστημίου Γρανάδας, μέλος ΣΕΠ Ελληνικού Ανοικτού
Πανεπιστημίου.

5^η ενότητα: Γλωσσικά τοπία από τη Λευκωσία και τη Θράκη

14.10-14.30 Σταυρούλα Τσιπλάκου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου
Γλωσσικά τοπία και αντιγλώσσα: εικόνες από τη Λευκωσία.

14.30-14.50 Πηνελόπη Βουγιουκλή Καμπάκη, Καθηγήτρια Τμήματος Φιλολογίας Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, Κοσμητόρισα Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών.
Τοπία γλωσσικής ετερότητας στη Θράκη.

Προεδρείο:

- Πολυξένη Παγγέ – Λέκκια, Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Ιωαννίνων, πρ. Κοσμήτωρ Σχολής Επιστημών Αγωγής.
- Σμαράγδα Παπαδοπούλου, Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Σχολής Επιστημών Αγωγής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

15.00-19.00 Ελεύθερο πρόγραμμα

- 19.00-19.30 Επίσκεψη και ξενάγηση στον ιερό Καθεδρικό ναό από τον Προϊστάμενο του Ιερού καθεδρικού ναού και Γενικό Αρχιερατικό Επίτροπο της Ιεράς Μητροπόλης Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης, π. Ακίνδυνο Δαρδανό.***
- 19.30-20.00 Ξενάγηση στο Εκκλησιαστικό Μουσείο Ύδρας από τον Πρωτοσύγγελο της Ιεράς Μητροπόλεως, Αρχιμανδρίτη π. Νεκτάριο Δαρδανό.***
- 20.00-21.30 «*Νόστιμον ἡμῶν. Ἡ ἐπάνοδος*». Τιμητική βραδιά για τον εκδότη Γιώργο Δαρδανό (εκδόσεις Gutenberg), Κοσμήτορα της Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών. Συνεδριακή Αίθουσα Ιερού Καθεδρικού ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου.***
- Ομιλητές:
Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ύδρας Σπετσών και Αιγίνης κ. Εφραίμ Πρωτοσύγγελος της Ιεράς Μητροπόλεως, Αρχιμανδρίτης π. Νεκτάριος Δαρδανός.
Σμαράγδα Παπαδοπούλου, Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Σχολής Επιστημών Αγωγής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.
Συντονισμός: Νικολέττα Τσιτσανούδη – Μαλλίδη. Ακαδημαϊκή Διευθύντρια Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου.
- 21.30 Μπουφές στον αύλειο χώρο του ιερού Καθεδρικού Ναού Ύδρας*
- 22.00 Παραδοσιακοί χοροί στο λιμάνι της Ύδρας από τον Ύδραϊκό Ναυτικό Όμιλο*

Τετάρτη 14 Ιουλίου 2021

Αίθουσα τέχνης και συναυλιών “Μελίνα Μερκούρη”**

1^η Στρογγυλή Τράπεζα Διαδικτυακού Ομίλου Αποφοίτων Δ.Θ.Π.

*Τα όρια και οι «έννομοι» περιορισμοί
της ελευθερίας του λόγου στη δημόσια και ιδιωτική σφαίρα*

09.00-10.45

Δημήτρης Βαρδαβάς, απόφοιτος Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Σπουδές Λόγου», Πανεπιστήμιο Λάνκαστερ, απόφοιτος Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Φιλοσοφία και Σύγχρονη Κριτική Θεωρία», Πανεπιστήμιο Κίνγκστον, Λονδίνο.

Όταν οι λέξεις πληγώνουν. Στοχασμοί για τα όρια της ελευθερίας του λόγου.

Αντώνης Μαλλίδης, απόφοιτος Νομικής Σχολής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, δικηγόρος, συγγραφέας, μουσικός.

*Η καλλιέργεια των ενόχων μέσω της καπήλευσης των έννομων αγαθών.
Με αφορμή το «Art Censorship».*

Δημήτριος Παυλίδης, φοιτητής Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Κοινωνιολογία» Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, απόφοιτος Νομικής Σχολής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ασκούμενος δικηγόρος.

Τα social media ως «θεματοφύλακας» της ελευθερίας του λόγου.

Αγγελική Βενετσάνου, απόφοιτη Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Γλωσσολογία Ν.Α. Μεσογείου» και Νέων Μορφών Εκπαίδευσης και

Μάθησης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, εκπαιδεύτρια Τουρκικής Γλώσσας, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

«(Αν)ελευθερία» λόγου και έκφρασης στον τουρκικό Τύπο.

Κατερίνα Παναγιώτου, απόφοιτη Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Σύγχρονες Τάσεις στην Ανάλυση και τη Διδασκαλία της Ελληνικής», Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, απόφοιτη Τμήματος Φιλολογίας με ειδίκευση στις Μεσαιωνικές και Νεοελληνικές Σπουδές, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Στρατηγικές και πρακτικές ελευθερίας του λόγου και λογοκρισίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης: Όρια και δυναμικές.

Προεδρείο:

- Ιωάννης Σέργιος Μανδαλίδης, Γενικός Διευθυντής CNN Greece
- Δημήτρης Βαρδαβάς, Υπεύθυνος Παραρτήματος Αθηνών Διαδικτυακού Ομίλου Αποφοίτων Δ.Θ.Π.
- Δημήτρης Παυλίδης, Υπεύθυνος Παραρτήματος Θεσσαλονίκης Διαδικτυακού Ομίλου Αποφοίτων Δ.Θ.Π.

2η Στρογγυλή Τράπεζα Διαδικτυακού Ομίλου Αποφοίτων Δ.Θ.Π.

Ενημέρωση, λογοκρισία και χειραγώγηση στη δημόσια και ιδιωτική σφαίρα

10.45-12.15

Μαρία Περογιαννάκη, υποψήφια Διδάκτωρ Γλωσσολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, καθηγήτρια φιλολογίας ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης.

Οι «αόρατοι» της πανδημίας. Το ζήτημα της ενημέρωσης και πληροφόρησης των ατόμων με αναπηρία στην περίοδο της υγειονομικής κρίσης.

Κωνσταντίνος Μπεσίνας, απόφοιτος Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Γλωσσολογία για εκπαιδευτικούς», Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, φιλόλογος με ειδίκευση στην Κλασική Φιλολογία.

Ο δημόσιος λόγος των υγειονομικών: ανιχνεύοντας τα οφέλη και τις παρενέργειες».

Ελένη Τσαλκατίδου, υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε., Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, υπότροφος ΙΚΥ, αθλητική συντάκτρια εφημερίδας «Μακεδονία».

Αθλητές και Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης: Υπάρχει τελικά ελευθερία έκφρασης;

Βασιλική Καντζέλη, υποψήφια Διδάκτωρ Γλωσσολογίας Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, νηπιαγωγός.

Η ελευθερία της έκφρασης ως μοχλός συσπείρωσης και συγκρότησης του κινήματος #metoogreece. Μια θεωρητική προσέγγιση με παραδείγματα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Κοτσοβού Κωνσταντίνα, απόφοιτη Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Εγνηματολογική/Δικαστική Γλωσσολογία, Πανεπιστήμιο Άστων Ηνωμένου Βασιλείου, απόφοιτη τμήματος Φιλολογίας με ειδίκευση στη

Γλωσσολογία, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Η ελευθερία χειραγωγείται ή/και χειραγωγεί. Η αφηρημένη έννοια της ελευθερίας ως ρητορική στρατηγική στην προεδρική έδρα από τον Ρούσβελτ έως τον Μπάιντεν.

Προεδρείο:

- Μαρία Δεναζά, Δημοσιογράφος, Ανταποκρίτρια στο Παρίσι (STAR, REAL GROUP)
- Αντώνης Μαλλίδης, μέλος Δ.Σ. Διαδικτυακού Ομίλου Αποφοίτων Δ.Θ.Π.
- Παναγιώτης Δούρος, Διδάκτωρ Πολιτιστικής Διαχείρισης Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, Διδάσκων στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.

12.15-12.30 Σύντομο Διάλειμμα - Καφές*

12.30-13.30 Polly Samson - *The Theatre of Dreamers* (εκδόσεις Bloomsbury).
Η Νικολέττα Τσιτσανούδη – Μαλλίδη συζητά με την συγγραφέα για το μυθιστόρημα που αναδείχθηκε ως η νουβέλα της χρονιάς για το 2020 από τους *The Times*, *Sunday Times*, *The Telegraph*, *The Daily Mail* και *The Spectator*. [Διαδικτυακή Σύνδεση](#).

- 13.30-14.30 Σύνοψη των εργασιών.
- 14.30-15.30 Απονομή Πιστοποιητικών Αναγνώρισης Συμμετοχής στο πρόγραμμα.

Λήξη εργασιών προγράμματος

* Η παράθεση των γευμάτων/δεξιώσεων/coffee break, καθώς και η πραγματοποίηση ορισμένων πολιτιστικών εκδηλώσεων θα εξαρτηθεί από τις δεσμεύσεις των υγειονομικών μέτρων που θα ισχύουν κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

** Εντός της αίθουσας θα επιτρέπεται η είσοδος έως 50 ατόμων, με αυστηρή τήρηση του υγειονομικού πρωτόκολλου που θα ισχύει τις ημέρες του προγράμματος.

*** Περιορισμένη είσοδος, με αυστηρή τήρηση των αποστάσεων και των μέτρων προστασίας.

Ενδεχομένως, στο πρόγραμμα υπάρξουν μικρο - αλλαγές ή και βελτιώσεις, οι οποίες θα ανακοινωθούν πολύ έγκαιρα στους συμμετέχοντες/συμμετέχουσες.

Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Ε Ι Σ

7ου ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΘΕΡΙΝΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΜΕ»

Γλώσσα και Ελευθερία της Έκφρασης

Προκόπιος Παυλόπουλος

Ελληνική Γλώσσα και Ελληνικός Πολιτισμός

Η ιστορική εξέλιξη της Ελληνικής Γλώσσας αποδεικνύει ότι η σχέση της με τον Ελληνικό Πολιτισμό ήταν και παραμένει διαλεκτική. Με την έννοια ότι βεβαίως όσο μια γλώσσα είναι σε θέση να εκφράσει και να διατυπώσει, άρα και ν' αποτυπώσει, μεγάλα νοήματα και να συμβάλει στην αναζήτηση της Επιστημονικής Αλήθειας και στην στέρηση της «Σοφίας» -φυσικά πρωτίστως ως Φιλοσοφίας- τόσο πιο σημαντικός είναι ο Πολιτισμός που στηρίζεται σε αυτή. Και, e contrario αλλά συνακόλουθα, όσο πιο σημαντικός, προς την ως άνω κατεύθυνση, γίνεται ένας Πολιτισμός, τόσο περισσότερο και η γλώσσα καταξιώνεται ως μέσο διαμόρφωσης και έκφρασής του. Επέκεινα, η Ελληνική Γλώσσα διευκολύνει τα μέγιστα τον Διάλογο των Πολιτισμών. Το συμπέρασμα αυτό εδράζεται και στο ότι ο πραγματικός Πολιτισμός, ο οποίος από την φύση του έχει στο επίκεντρό του τον Άνθρωπο, σέβεται, δίχως εκπτώσεις και συμβιβασμούς, την διαφορετικότητα των Ανθρώπων. Και τούτο διότι ως ύψιστο δείγμα στοιχειώδους Ανθρωπισμού, ο σεβασμός της διαφορετικότητας ισοδυναμεί με τον σεβασμό της Δημοκρατίας και του Πολιτισμού.

Μηνάς Πασχόπουλος

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ιατρική ορολογία στα χρόνια της Επανάστασης

Η παρεχόμενη υγειονομική φροντίδα, κατά την περίοδο της εθνικής παλιγγενεσίας, ήταν ανάλογη με το υφιστάμενο επίπεδο των ιατρικών γνώσεων της εποχής. Η ελλιπής ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και κοινωνική πρόνοια ήταν ιδιαίτερα αισθητή από τις πρώτες κιόλας μέρες του αγώνα της Ανεξαρτησίας αφού οι θεράποντες είχαν να αντιμετωπίσουν εκτός από τους τραυματίες των μαχών και τον νοσούντα από επιδημικές και όχι μόνο ασθένειες άμαχο πληθυσμό.

Η παρούσα ανακοίνωση ιχνηλατεί τους τρόπους με τους οποίους οι ελάχιστοι επιστήμονες, οι

φιλέλληλες και οι πρακτικοί ιατροί αντιμετώπισαν τα πολεμικά τραύματα και τις κακώσεις, τις χειρουργικές επεμβάσεις όπως και τη θεραπεία της δυσεντερίας, της χολέρας, της ευλογιάς και της ελονοσίας. Στο επίκεντρο της ανακοίνωσής μας βρίσκεται η έρευνα και παρουσίαση της ιατρικής ορολογίας που αναπτύχθηκε και καλλιεργήθηκε στα χρόνια της Επανάστασης.

Σταύρος Δ. Νικολόπουλος

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ο ρόλος της τεχνολογικής εγγύτητας σε περιόδους κοινωνικής αποστασιοποίησης

Στην τρέχουσα περίοδο της κοινωνικής αστάθειας, η εμμένουσα πανδημία έθεσε εκ νέου, με επιτακτικό μάλιστα τρόπο, ερωτήματα κοινωνικής εγγύτητας και φυσικής απόστασης σε πρακτικό, καθημερινό επίπεδο αλλά και θεωρητικό, φιλοσοφικό. Πέρα από κάθε φιλοσοφική ή κοινωνιολογική προσέγγιση των ερωτημάτων, η κοινή λογική προτάσσει μια απλή ερμηνεία: η μετάβαση στην κοινωνική αποστασιοποίηση αποτελεί ενέργεια που αντιβαίνει στην ανθρώπινη φύση. Η αναζήτηση επομένως σήμερα νέων μορφών κοινωνικής αλληλεπίδρασης, έφερε στο προσκήνιο ένα άλλο, διαφορετικό μέσο κοινωνικής συνοχής, αναδεικνύοντας την τεχνολογική οπτική της εγγύτητας. Φώτισε τεχνολογικά επιτεύγματα της επιστήμης, πρόβαλε συνήθειες και ψηφιακές δραστηριότητες κοινωνικής αλληλεπίδρασης και ανέδειξε ζητήματα που ήδη είχαν αρχίσει να επιτείνονται στην ψηφιακή εποχή μας. Σύντομα εμφανίστηκε, λοιπόν, ένα νέο δίπολο τεχνολογικής και κοινωνικής εγγύτητας, μια μοιραία δυαδική σχέση η οποία ήρθε ως από μηχανής θεός να καλύψει το έλλειμα της φυσικής εγγύτητας και να αποκαταστήσει, με το δικό της τρόπο, την κοινωνική ισορροπία σε ένα περιβάλλον φυσικής απομόνωσης και κοινωνικής αποστασιοποίησης. Περιγράφονται οι σημερινές συνθήκες της κοινωνικής αποστασιοποίησης και παρουσιάζονται οι διαστάσεις της ραγδαία αναπτυσσόμενης τεχνολογίας και οι τρόποι που αυτή οδηγεί στη διαμόρφωση των μελλοντικών κοινωνιών.

Ζωή Γαβριηλίδου

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Εννοιολογικές μεταφορές και Ελληνική Επανάσταση: μια κριτική ανάλυση

Οι συμμετέχοντες στον δημόσιο λόγο μετέρχονται διαφορετικών τύπων πλαισίωσης, προκειμένου να παρέμβουν στην κατασκευή του νοήματος και να κατευθύνουν τους αποδέκτες στον τρόπο με τον οποίο προσλαμβάνουν και αξιολογούν ζητήματα της πολιτικής επικαιρότητας. Ποικίλοι μηχανισμοί πλαισίωσης χρησιμοποιούνται για να σχηματοποιήσουν τον δημόσιο λόγο και να προβάλουν συγκεκριμένη νοηματοδότηση της πραγματικότητας, φωτίζοντας κάποιες όψεις των κοινωνικοπολιτικών ζητημάτων αποσιωπώντας κάποιες άλλες.

Ένας από τους πιο δημοφιλείς μηχανισμούς πλαισίωσης είναι η μεταφορά. Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι να (1) αναζητήσει σε κείμενα της εποχής τις πιο επικρατούσες εννοιολογικές μεταφορές για την Επανάσταση του 1821, και (2) να προβεί σε μια κριτική ανάλυση των προοπτικών που εισάγουν οι μεταφορές αυτές και των συνεπαγωγών που γεννούν συζητώντας ταυτόχρονα τον ρόλο της μεταφοράς σε ιστορικά κείμενα. Μια τέτοια κριτική ανάλυση θα μας επιτρέψει να αναδείξουμε τόσο τις γνωσιακές όσο και τις κοινωνιοπραγματολογικές διεργασίες που παράγουν μεταφορές στον δημόσιο λόγο και να φωτίσουμε την εννοιολογική δομή των μεταφορών αλλά και την ιδεολογική τους εκκίνηση. Η ανάλυση λαμβάνει υπόψη της τις αρχές της Θεωρίας της Εννοιολογικής Μεταφοράς (Lakoff & Johnson 1980; Kövecses 2020) και της Κριτικής Ανάλυσης της Μεταφοράς Charteris-Black 2004).

Νικόλαος Παντελίδης
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Η γλωσσική επικοινωνία το '21

Το ζήτημα της προφορικής γλωσσικής συνεννόησης Ελλήνων προερχόμενων από διαφορετικές περιοχές του ελληνόφωνου κόσμου, κατά τον πρώιμο 19^ο αιώνα (εποχή του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα), δεν έχει μέχρι σήμερα διερευνηθεί επαρκώς. Θεωρείται γενικά ότι η γλωσσική επικοινωνία δεν ήταν δυσχερής, είτε επειδή οι διαφορές μεταξύ των τοπικών ελληνικών διαλέκτων ήταν μικρές είτε διότι είχε αρχίσει ήδη προεπαναστατικά να διαμορφώνεται μια κοινή προφορική ελληνική γλώσσα, στην οποία μπορούσαν να επικοινωνήσουν χωρίς πρόβλημα Έλληνες από διαφορετικές περιοχές. Στην παρούσα ανακοίνωση, α) θα παρουσιαστεί η ευρεία διαλεκτική ποικιλία του ελληνικού κόσμου της εποχής, β) θα εξεταστούν οι σπάνιες μαρτυρίες και μεταγλωσσικές αναφορές συγχρόνων σχετικά με το ζήτημα της γλωσσικής συνεννόησης και, ειδικότερα, με την ύπαρξη ή μη, προφορικής κοινής Ελληνικής, και, γ) θα γίνει αναφορά στη χρήση στοιχείων των τοπικών διαλέκτων σε κείμενα αγωνιστών του '21 (π.χ. απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη).

Πηνελόπη Καμπάκη Βουγιουκλή
Πανεπιστήμιο Θράκης
Τοπία γλωσσικής ετερότητας στη Θράκη

Σήμερα το διαδίκτυο, που αρχικά συνετέλεσε στη διαδικασία της γλωσσικής ομογενοποίησης, δίνει διέξοδο στη δυναμική επανεμφάνιση μορφών διαλεκτικών ποικιλιών, κυρίως γεωγραφικών, μέσα από ιστοσελίδες, όπου αντιμετωπίζονται, συχνότατα με χιουμοριστική -όχι περιπαικτική- διάθεση, αλλά πάντα με ιδιαίτερα θετικό πνεύμα, ως φορείς πολιτιστικών και γλωσσικών αξιών. Αξιοποιώντας λοιπόν την ευκαιρία του διαδικτύου κι από τη στιγμή που η έρευνα πεδίου έγινε πρακτικώς αδύνατη λόγω των απαγορεύσεων του κορονοϊού, έχουμε συνεχίσει και διευρύνει την

έρευνά μας σε διαφορετικές περιοχές της Θράκης με χαρακτηριστικές ντοπιολαλιές-ποιιλιές της θρακιώτικης διαλέκτου. Η ποιιλομορφία της Θράκης είναι εντυπωσιακή, τόσο σε ελληνικές όσο και αλλόγλωσσες μορφές με τεράστιο ενδιαφέρον και ελλιπή έρευνα. Στη συγκεκριμένη παρουσίαση θα παρουσιάσουμε γλωσσικά τοπία από τρεις διαφορετικές περιοχές της Θράκης, του Σουφλίου στον Έβρο, του Ιάσμου και τρεις ποιιλιές της Ξυλαγανής στη Ροδόπη, όλες νεοελληνικές διαλεκτικές μορφές οι οποίες ακόμη παραμένουν ζωντανές και χρησιμοποιούνται από έναν ικανό αριθμό χρηστών χωρίς να αποτελούν μουσειακό είδος.

Σταυρούλα Τσιπλάκου

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Γλωσσικά τοπία και αντιγλώσσα: εικόνες από τη Λευκωσία

Στην εργασία αυτή επιχειρείται μια αρχική χαρτογράφηση πτυχών του αστικού τοπίου της Λευκωσίας, της τελευταίας διαιρεμένης ευρωπαϊκής πρωτεύουσας. Βάση της ανάλυσης αποτελούν κείμενα εντοπισμένα στην εντός των τειχών Λευκωσία, στις γειτονικές μεταξύ τους περιοχές της Φανερωμένης και του Ταχτακαλά, που συνορεύουν με την «πράσινη γραμμή» που ακόμα διαιρεί την πόλη. Πρόκειται για περιοχές που από τη μια πλευρά χαρακτηρίζονται από εγκατάλειψη κι από την άλλη από προσπάθειες αναβίωσης με τη δημιουργία πολιτιστικών κέντρων και ζωνών νυχτερινής ζωής. Τα κείμενα που εξετάζονται είναι πολιτικά συνθήματα, ανακοινώσεις, π.χ. για πορείες διαμαρτυρίας ή για τοπικές εκδηλώσεις, γραφίτι, πινακίδες κ.λπ., όπου εμφανίζονται (α) στοιχεία της κυπριακής διαλέκτου, η χρήση της οποίας θεωρείται ακόμα σε μεγάλο βαθμό ακατάλληλη για το δημόσιο πεδίο· (β) μείξη κωδίκων μεταξύ κυπριακής ελληνικής, πρότυπης ελληνικής ή και αγγλικής· (γ) σιόπιμα αντιγραμματικές δομές· (δ) ανατροπές των συμβάσεων του γραπτού λόγου. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η απουσία τυποποιημένης γραφής για τη διάλεκτο αξιοποιείται για να παραγάγει διαφόρων ειδών ενδεικτικότητας). Από μεθοδολογική άποψη επιχειρείται μια γλωσσική ανάλυση στο μικροεπίπεδο συγκεκριμένων

κειμένων ως προς τη λειτουργία της γλωσσικής ιδιοκατασκευής (bricolage) ή της διαγλωσσικότητας (translanguaging) και της υπερποικιλότητας (superdiversity) που εμφανίζουν. Στη συνέχεια επιχειρείται μια πρώτη απόπειρα ερμηνείας της λειτουργίας τους στο μακροεπίπεδο ως ενδεικτών ιδεολογικών τοποθετήσεων από συγκεκριμένες υποκειμενικότητες που κατασκευάζουν τους αστικούς αυτούς χώρους ως πτυχές glocal ταυτοτήτων με συγκεκριμένη αντικανονιστική πολιτική φόρτιση.

Μαρίνα Τζακώστα

Πανεπιστήμιο Κρήτης

«Me sms και όχι με click away το άνοιγμα του λιανεμπορίου»: Ο γλωσσικός δανεισμός ως εργαλείο γλωσσικής δημιουργικότητας και γλωσσικού εμπλουτισμού

Ο γλωσσικός δανεισμός δεν είναι μια προσφάτως εμφανιζόμενη γλωσσική διαδικασία, ούτε γλωσσικό φαινόμενο μόνο της Ελληνικής (Winter-Froemel 2008). Είναι προϊόν γλωσσικής επαφής, το οποίο συστηματοποιείται ανάλογα με την ένταση της γλωσσικής επαφής και επηρεάζεται από τις περιρρέουσες κοινωνικοπολιτισμικές συνθήκες (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 1996, 2001). Η πανδημία του κορονοϊού υπήρξε μια καλή αφορμή μιας συζήτησης που ξεκίνησε από την καταγωγή της λέξης κορονοϊός (Μπαμπινιώτης 2020) και έφτασε μέχρι την εμφάνιση στην Ελληνική λεξιλογικών σχηματισμών, όπως λοκντάουν, click away κλπ (Μπαμπινιώτης 2020, Τζακώστα 2020, Φλιάτουρας 2020).

Στην ανακοίνωσή μου παρουσιάζονται τα πρώτα αποτελέσματα μιας εν εξελίξει έρευνας πάνω στον γλωσσικό δανεισμό στην οποία συμμετείχαν περισσότεροι από 100 φυσικοί ομιλητές της Ελληνικής. Στην έρευνα το κοινό σημείο των δάνειων δομών είναι η υιοθέτηση των πλέον αμαρκαρίστων – ειδικά σε φωνολογικό επίπεδο - δομών. Οι επιλογές των συμμετεχόντων υποδεικνύουν τον καθορισμό επιπέδων ενσωμάτωσης των δάνειων στην γλώσσα υποδοχής άμεσα συναρτώμενων με τον χρόνο ενσωμάτωσης. Τα προτεινόμενα επίπεδα ενσωμάτωσης αναδεικνύουν

την αλληλεπίδραση της γλώσσας δανεισμού με την γλώσσα υποδοχής. Τέλος, δείχνεται ότι ο γλωσσικός δανεισμός είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο διδασκαλίας και εκμάθησης του λεξιλογίου.

Αθανάσιος Μιχάλης

Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Γλωσσική διδασκαλία: ανάδειξη της ελευθερίας στη χρήση της γλώσσας και συνειδητοποίηση των παγίδων του ηγεμονικού λόγου

Μία από τις κύριες επιδιώξεις του γλωσσικού μαθήματος είναι η συνειδητοποίηση από τους μαθητές ενός από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της γλώσσας: της δημιουργικότητάς της. Η επιδίωξη αυτή επιτυγχάνεται μέσω της κατανόησης από τους μαθητές των δομικών, λεξιλογικών, γραμματικών και υφολογικών επιλογών που έχουν στη διάθεσή τους ως μέσων δημιουργίας νοήματος.

Επιπρόσθετα, βασικός στόχος της εκπαίδευσης είναι η κριτική ανάλυση των κειμένων που επεξεργάζονται οι μαθητές μέσω αξιολόγησης των επιλογών του συγγραφέα, σε σχέση με τις προθέσεις του, το επικοινωνιακό πλαίσιο και το κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον της παραγωγής του κειμένου. Μέσω της ανάλυσης αυτής γίνονται αντιληπτά τα ρητά αλλά και τα υπόρρητα μηνύματα που επιδιώκει να παραγάγει ο δημιουργός του κειμένου, με αποτέλεσμα οι μαθητές να καθίστανται ενεργοί αναγνώστες και πολίτες.

Νικολέττα Τσιτσανούδη – Μαλλίδη
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
‘Φοβολγώσσα’ και δέσμευση της ελευθερίας της έκφρασης

Με τον νεολογισμό «*φοβολγώσσα*» επιχειρώ να δώσω μορφή (*σημαίνον*) στην έννοια (*σημαινόμενο*) μιας συνεχούς στράτευσης γλωσσικών όρων με στόχο την αποτελεσματική άσκηση ελέγχου και εξουσίας επάνω σε μεγάλους πληθυσμούς και στο όνομα βασιικών και μη διαπραγματεύσιμων αγαθών, όπως η ζωή, η ελευθερία, η ειρήνη, η προστασία του έθνους. Αγαθά που δεν διανοείται εύκολα το «*νόημον*» μέλος της κοινότητας να αμφισβητήσει. Διάκειται μάλιστα θετικά, όταν δεν «*συνωμοσιολογεί*», σε όσους εντέλλονται ή δεσμεύονται για την υπεράσπισή τους, αμβλύνοντας άμυνες και υποχωρώντας ως προς τις πιθανές αμφισβητήσεις.

Η φοβολγώσσα διαθέτει σταθερό φορτίο συγκριμένων χαρακτηριστικών εξουσιαστικού λόγου (είναι πλεονάζουσα, αξιολογική, «*δραματουργική*» και ενίοτε *συνθηματολογική*), αλλά με ευελιξία και ευμεταβλησία μεταμορφώνεται και προσαρμόζεται ανάλογα με τις αλληλοδιάδοχες καταστάσεις και το κοινωνικό – οικονομικό status των εν δυνάμει παραληπτών, μελών πάντοτε πολυσχιδών ακροατηρίων. Είναι μεταμορφώσιμη. Αφομοιώνει με ταχύτητα τους νεολογισμούς, και με διαδικασίες *fast track* δημιουργεί όχι μόνον νέες λέξεις, αλλά νέα πλέγματα λέξεων, ενίοτε σε σημασιολογικά πεδία. Διακρίνεται από μετατρεψιμότητα. Βασίζεται σε αναθεωρήσεις και επαναδιαπραγματεύσεις της νοηματοδότησης λέξεων και φράσεων. Η «*επαναβάπτιση*» των περιεχομένων, εάν θα μπορούσα να περιγράψω με αυτόν τον τρόπο την εν πολλοίς αυθαίρετη χρήση των μορφών για να απεικονίσουν διαφορετικές ενέργειες ή καταστάσεις, μπορεί να οδηγήσει το κοινό των παραληπτών σε μία παραλυτική σύγχυση, με την «*ομοφωνία*» την οποία επιβάλλει μερίδα των ΜΜΕ (Πρεβελάκης & Τσιτσανούδη, 2021).

Nicolas Prevelakis

Harvard University

Ελευθερία της έκφρασης, εγγύτητα και κοινωνικά δίκτυα

Τα κοινωνικά δίκτυα αντιμετωπίστηκαν αρχικά ως ένα πεδίο ελευθερίας της έκφρασης και χώρος δημοκρατίας. Το 2008, στο βιβλίο *The Al Jazeera Effect*, ο πολιτικός αναλυτής Phillip Seib εξηγούσε τη συνεισφορά του twitter στην δημιουργία, οργάνωση, και κινητοποίηση δημοκρατικών κινήματων σε αυταρχικά καθεστώτα, εκφράζοντας την ελπίδα ότι το διαδίκτυο αποτελεί, από τη φύση του, παράγοντα εκδημοκρατισμού. Τα τελευταία χρόνια όμως, διαπιστώνουμε ότι μπορούν να γίνουν χώροι αποκλεισμού, προπαγάνδας, ψευδών ειδήσεων και εκφοβισμού. Παρατηρούνται φαινόμενα λεκτικής βίας, παρακίνησης σε σωματική βία, ψυχολογικής βίας ακόμα και σε πολύ μικρές ηλικίες. Κατά την περίοδο της πανδημίας, συζητήθηκε η δυνατότητα διαγραφής μηνυμάτων που παραβιάζουν τις αρχές συγκεκριμένων δικτύων, είτε μέσω διασποράς παραπληροφόρησης, είτε μέσω ύβρεων ή προσβολών.

Ως ποιο σημείο είναι επιθυμητός ο περιορισμός, ή ο έλεγχος, του λόγου στα κοινωνικά δίκτυα; Και υπό ποιους όρους μπορούν τα κοινωνικά δίκτυα ακόμα να θεωρηθούν χώρος δημοκρατίας και ελεύθερου διαλόγου;

Λίνα Ρόζη

Πανεπιστήμιο Πατρών

Φωνές που αφηγούνται: η δημιουργική δύναμη της θεατρικής γλώσσας

Μια ξεχωριστή ιδιότητα της θεατρικής γλώσσας είναι η σχεδόν υλική διάσταση που αποκτά καθώς ακούγεται στη σκηνή. Γίνεται η φωνή, που αλλάζει διαρκώς καθώς επιχειρεί να πείσει τους ακροατές της πλατείας για όσα εξιστορεί. Μια φωνή που με ξεχωριστό χρώμα και τονισμό, με αυξομειούμενη ένταση και συναισθηματική φόρτιση μας καθοδηγεί υποδεικνύοντας τα σημεία

που πρέπει να ακούσουμε και να «δούμε» με μεγαλύτερη προσοχή. Σε ορισμένα είδη του σύγχρονου θεάτρου κυριαρχεί η ιδέα αυτή της φωνής που μας ξεναγεί στα νοήματα και τις εικόνες της παράστασης. Συχνά πρόκειται για θεατρικά κείμενα ή παραστάσεις που στηρίζονται στη χρήση της μονολογικής φόρμας: οι δραματουργοί-ραψωδοί συνθέτουν και οι ηθοποιοί ζωντανεύουν τις αφηγήσεις αυτές με τη φωνή τους.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι ιστορίες που λειτουργούν ως μαρτυρίες μιας εποχής και εξιστορούν τη διαδρομή πραγματικών ή φανταστικών προσώπων, τα οποία, μέσω της αφήγησης, βγαίνουν από την ανωνυμία και τη σιωπή της Ιστορίας. Τα τελευταία χρόνια η ελληνική σκηνή φιλοξενεί πολύ συχνά παραστάσεις στις οποίες η γλώσσα ως πρώτη ύλη και ως ήχος συνθέτουν τέτοιου είδους αφηγήσεις ζωής. Η φωνή του ηθοποιού που καταθέτει τη «μαρτυρία» στη σκηνή λειτουργεί λυτρωτικά για το κεντρικό πρόσωπο: γίνεται το μέσον για τη χειραφέτησή του, για την ένταξη της ατομικής ιστορίας στο πεδίο της συλλογικής Ιστορίας και μνήμης.

Ηλίας Τεμπέλης

Σχολή Ναυτικών Δοιμών, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

«Έλλην σημαίνει άνθρωπος εϋτακτος, ελεύθερος και εύγενής»:

Γλώσσα και ελευθερία στον ιατροφιλόσοφο Θωμά Μανδακάση (1709-1796)

Σύμφωνα με τον ιατροφιλόσοφο Θωμά Μανδακάση (Καστοριά 1709 – Λειψία 1796), εκπρόσωπο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, «Έλλην σημαίνει άνθρωπος εϋτακτος, ελεύθερος και εύγενής, ενάρετος και αξιοματικός, σοφός και μαθηματικός, ελεήμων και εϋσπλαχνος». Εκτός της ελευθερίας, ο Μανδακάσης θεωρούσε ότι στις ιδιότητες του Έλληνα πρέπει να ανήκει και η σωστή χρήση και διάδοση της ξεχωριστής γλώσσας του, η οποία είναι το όχημα της αρχαίας σοφίας, αλλά και της χριστιανικής αλήθειας. Προς αυτήν την κατεύθυνση εξέδωσε, μεταξύ άλλων, το έργο Φυλλάδα (Λειψία 1761), το οποίο υπήρξε το πρώτο χρονολογημένο έντυπο νεοελληνικό αλφαβητάριο. Σε αυτό ο Μανδακάσης, ασκώντας κριτική και σε αναποτελεσματικές παιδαγωγικές

πρακτικές του παρελθόντος, παρακινούσε τους δασκάλους, μετά την εκμάθηση των γραμμάτων και των συλλαβών, να διδάσκουν θρησκευτικά κείμενα, προσεγγίζοντάς τα ολιστικά, έτσι ώστε τα παιδιά να αφομοιώνουν τη γλώσσα μέσα από τη χρήση της. Χάρη σε όλες αυτές τις αξίες, ο Μανδρακάκης ανέμενε την επίτευξη της ευδαιμονίας για ολόκληρο το γένος, έτσι ώστε, στην επικοινωνία τους με τους άλλους λαούς, οι ελεύθεροι Έλληνες να καταστούν πάλι γι' αυτούς «σεβάσμιοι και χρησιμώτατοι και ώφελιμώτατοι και αναγκαιότατοι».

Νίκος Μαθιουδάκης

Πανεπιστήμιο Γρανάδας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Ελευθερία της Λογοτεχνίας: Τα «όρια» των επιλογών και των αποκλίσεων

Η λογοτεχνία, γένους θηλυκού, ευφάνταστη και άκρως δημιουργική, αποτελεί ένα πεδίο συζήτησης διαχρονικά τόσο σε επίπεδο γλώσσα όσο και σε επίπεδο φιλολογίας. Στην παρούσα εισήγηση πρόκειται να «περιδιαβούμε» στα χαρακτηριστικά της λογοτεχνικής γλώσσας, διασαφηνίζοντας τα στοιχεία που σκιαγραφούν την ποιητική γραμματική ενός συγγραφέα, το ιδιότυπα εκφραστικό του αποτύπωμα, την προσωπική του σφραγίδα. Κατά Jakobson, η τέχνη και η τεχνική του ποιητικού λόγου είναι είτε «γραμματική» είτε «αντι-γραμματική» ποτέ, όμως, δεν είναι «α-γραμματική». Οπότε, οι συγγραφικές επιλογές και αποκλίσεις δημιουργούν το ύφος της γλώσσας του εκάστοτε λογοτέχνη, σημειώνοντας εμφατικά πως τα «όρια» των επιλογών και των αποκλίσεων παρουσιάζουν μια σχετική ασάφεια. Όμως, η ελευθερία της γλώσσας της λογοτεχνίας υπάγεται (υποχρεωτικά) σε κανόνες που αφενός επιβάλλονται από τον ίδιο τον συγγραφέα, αλλά αφετέρου οφείλουν να υπακούν στις προσαγές του κοινού αναγνωστικού συνόλου, γιατί το δίχως άλλο η λογοτεχνική ασάφεια μπορεί να μετατρέψει την «ελευθερία» σε «ελευθεριότητα», πράγμα μη αποδεκτό. Άλλωστε, είναι γεγονός πως προσπάθεια του δημιουργού είναι να αξιοποιήσει στον μέγιστο αλλά και δυνατό βαθμό τις εκφραστικές ικανότητες του λόγου, προβάλλοντας μια «αγωνία του λόγου» και αναδεικνύοντας βασικά χαρακτηριστικά του ύφους του.

Θοδωρής Παπαϊωάννου

Université Paul-Valéry – Montpellier

Μεταξύ προσωπικής ποίησης και μαζικής αλγοριθμοποίησης – Γλώσσα, ελευθερία έκφρασης, ναρκισσισμός και χειραγώγηση στην ψηφιακή πολιτεία

Ανοικτός ορίζοντας και λαβύρινθος, η εποχή μας – εποχή του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, του εκδημοκρατισμού της γνώσης και του κατασκοπευτικού καπιταλισμού, της άμεσης πρόσβασης στην πληροφορία και της άλλο τόσο εύκολης χειραγώγησης, ερεθίζει, προκαλεί ή/και απειλεί το ανθρώπινο πρόσωπο, καλώντας το να στοχαστεί τη μετα-πραγματικότητά του και να εφεύρει ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο – το κοινωνικό συμβόλαιο του Ψηφιακού Διαφωτισμού. Η πρόσληψη εννοιών όπως αυτές της γλώσσας και της ελευθερίας έκφρασης, αποδομείται και θαμπώνει στους καθρέφτες των ψηφιακών ναρκισσων.

Μήπως, τελικά, το αίτημα και σε αυτή τη -μετά τη μετανεωτερική- συνθήκη είναι η επανένωση του ανθρώπινου προσώπου και η κατάφασή του μέσω της εκ νέου σύλληψης της γλώσσας; Μίας γλώσσας -δέσποινας του λόγου- που προάγει την ελευθερία του ανθρώπου, προσφέροντάς του το προνόμιο της αυθεντικής έκφρασης μέσω της ποίησης, προστατεύοντάς τον, με αυτόν τον τρόπο, από την απειλή της ακύρωσής του μέσα στους δαιδάλους της μαζικής αλγοριθμοποίησης;

Patricia Koromvokis

Macquarie University

Ελευθερία επιλογής και δημιουργικότητα κατά την εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης/ ξένης γλώσσας. Ενδεικτικές προτάσεις από τάξεις στην Αυστραλία.

Τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί έμφαση στο νόημα (meaning) και την παροχή επιλογής (choice) και ελευθερίας (freedom) στους μαθητές κατά την εκμάθηση και τη χρήση γλώσσας. Η επιλογή

και η ελευθερία των γλωσσικών ασκήσεων ενεργοποιούν τις γνωστικές διαδικασίες (cognitive processes) και τη χρήση της γλώσσας σε πραγματικές συνθήκες από τους μαθητές (Ellis 2003). Όμως, οι γλωσσικές ασκήσεις παρά τον ισχυρισμό ότι επικεντρώνονται στο «νόημα» (meaning-focused), εστιάζουν στο ήδη «γνωστό νόημα» (known meaning) με αποτέλεσμα οι μαθητές της Γ2 να μην κατακτούν ή να μην επιθυμούν ή ακόμη και να αδυνατούν να εξερευνήσουν μια πιο σύνθετη μορφή της γλώσσας. Η παρουσίαση αρχικά θα αναλύσει ‘το παράδοξο’ της ελευθερίας (freedom), της επιλογής (choice) και της εστίασης στο νόημα (focus on meaning) των γλωσσικών ασκήσεων στη Γ2. Στη συνέχεια, θα δοθούν ενδεικτικές προτάσεις σχεδιασμού γλωσσικών ασκήσεων που ενσωματώνουν βασικά χαρακτηριστικά των δημιουργικών εργασιών, ιδίως την ανάγκη χρήσης γλώσσας για την κατασκευή άγνωστου νοήματος και τη χρήση περιορισμών για τη διευκόλυνση της δημιουργικής χρήσης της γλώσσας.

Ιωάννα Λεικιάκου

Ocean County College, NJ

*Πολιτική ορθότητα στην αίθουσα διδασκαλίας της δεύτερης/ξένης
γλώσσας στις ΗΠΑ. Ένα παιχνίδι λογοκρισίας και ελευθερίας*

Στην αίθουσα διδασκαλίας των ελληνικών ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα το αντικείμενο διδασκαλίας είναι το ίδιο με το μέσο διδασκαλίας. Διδάσκει κανείς γλώσσα και πολιτισμό ακόμα και με απλή απεύθυνση στους μαθητές/φοιτητές του. Επομένως, θέματα πολιτισμού ανακύπτουν συνεχώς και σχετίζονται με τα διαφορετικά πιστεύω για το τι είναι ορθό και πολιτικά αποδεκτό σε κάθε χώρα ή και κοινότητα. Στις ΗΠΑ τα πρόσφατα κινήματα *me too* και *black lives matter* έχουν πυροδοτήσει ουσιαστικές συζητήσεις περί ισότητας και αποδοχής της διαφορετικότητας.

Στην παρούσα εισήγηση θα κατατεθούν παραδείγματα διαφορετικότητας μεταξύ πολιτισμών που αντανακλώνται στη διδασκαλία της γλώσσας και θα επισημανθούν συγκεκριμένοι τομείς που καθώς αναθεωρούνται θα απελευθερώσουν την ελληνική γλώσσα από αντιλήψεις του παρελθόντος

και θα ενισχύουν την διδασκαλία της στο παρόν. Ένα παιχνίδι γλωσσικής ελευθερίας που δημιουργείται από εκούσια αυτολογοκρισία και σεβασμό. Νέοι γλωσσικοί ορίζοντες που απελευθερώνουν αντί να διχάζουν και οδηγούν σταδιακά στην τροποποίηση αναλυτικών προγραμμάτων και διδακτικών εγχειριδίων.

Elena Panaritis

Stanford University

Η γλώσσα και η ταυτότητά μας

Sometime in the end of the first decade of 2000, global tolerable language about human behavior regarding everyday life, as well as, politics changed dramatically. The national borders economically and for human movement fell to almost zero; something pushed for and celebrated by the UN, the World Trade Organization, etc. National identities got ironed out, individual identities started taking the shape of a Uniformed Global Human Type.

Is this Type eliminating our human identity and how we can express that? Did it raise or reduced our freedom of expression or freedom to talk and write about strong feelings and tastes. Are we poorer or richer in our poetry, literature, written opinions. Are we pushed to lose our individual identity or identities and move to a common denominator identity – the Global Human Type.

I will present how we got to the point of struggle in keeping our identify through our language. I will start by explaining how, although things looked rich and good economically till the early 2000 we moved to a human behavior of resentment.

Γιάννης Μανδαλίδης

CNN Greece

Η δημοσιογραφική γλώσσα στα Διαδικτυακά Μέσα

Η μετάβαση της δημοσιογραφίας στο νέο διαδικτυακό περιβάλλον άλλαξε τις διαδικασίες παραγωγής της δημοσιογραφικής ύλης και κατ' επέκταση τους τρόπους χειρισμού το λόγου. Το Διαδίκτυο συνδυάζει τον γραπτό λόγο, στοιχείο του έντυπου Τύπου, με την ταχύτητα των ηλεκτρονικών μέσων (ραδιοφώνου και τηλεόρασης), τα οποία εισήλθαν δυναμικά με το νέο ελεύθερο ιδιοκτησιακό τους καθεστώς περίπου 10-15 χρόνια νωρίτερα, επιβάλλοντας ένα δικό τους γλωσσικό ύφος, συμφιλιωμένο με την λιγότερο καλλιεργημένη καθομιλουμένη γλώσσα, στοιχείο που κληροδοτήθηκε και στη διάδοχη κατάσταση των ιντερνετικών μέσων. Παράλληλα, με το Διαδίκτυο εισήλθαν στη δημοσιογραφική γραφή και νέοι κανόνες που αφορούν στις τεχνικές βελτιστοποίησης των μηχανών αναζήτησης και την προβολή μέσω των κοινωνικών δικτύων. Στην ελληνική περίπτωση, η τεχνολογική αυτή μετάβαση, που ήταν ουσιαστικά μία μετάβαση σε ένα επιχειρηματικό μοντέλο της βιομηχανίας των ΜΜΕ, συνέπεσε χρονικά με την οικονομική κρίση, γεγονός που υποβάθμισε περεταίρω την ποιότητα του περιεχομένου στα μέσα ενημέρωσης, με την ποιότητα της δημοσιογραφικής γλώσσας να αντιμετωπίζεται ως «πολυτέλεια» δευτερευούσης σημασίας, ειδικά στα διαδικτυακά μέσα για τα οποία είναι διάχυτη η λανθασμένη αντίληψη ότι είναι προϊόντα χαμηλού κόστους.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΟΜΙΛΟ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΘΕΡΙΝΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Δημήτρης Βαρδαβάς

Lancaster University, Kingston University, London

Όταν οι λέξεις πληγώνουν. Στοχασμοί για τα όρια της ελευθερίας του λόγου.

Τόσο σε ακαδημαϊκό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κουλτούρας η επίγνωση ότι οι λέξεις «πληγώνουν» αναδεικνύεται σε κοινό τόπο. Ο κλάδος της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου εκκινεί από την παραδοχή του λόγου ως ενεργού παράγοντα (ανα)παραγωγής και νομιμοποίησης αποκλεισμών και διακρίσεων. Παράλληλα, το κίνημα της πολιτικής ορθότητας προτείνει τροποποιήσεις στην εκφορά του λόγου για την επικράτηση μιας περισσότερο συμπεριληπτικής εκδοχής του. Ταυτόχρονα, ωστόσο, παρατηρείται μια ρευστότητα του λόγου και, σε ορισμένες περιπτώσεις, μια αδυναμία πρόβλεψης των συνεπειών του. Λέξεις που τυπικά «πληγώνουν», σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα ενισχύουν την συνοχή της ομάδας. Λέξεις που τυπικά δεν «πληγώνουν», βλάπτουν παρά τις προθέσεις του ομιλητή. Μήπως η επιδραστικότητα του λόγου στο συναίσθημα συνεπάγεται ότι η γλωσσική βία δεν μπορεί ποτέ να εξαλειφθεί πλήρως; Και ποια μπορεί να είναι η ευθύνη του ομιλητή ως φορέα ενός λόγου που διαφεύγει του ελέγχου του; Τα ερωτήματα θα συζητηθούν με αναφορά στο έργο της Judith Butler.

Αντώνης Μαλλίδης
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

*Η καλλιέργεια των ενόχων μέσω της καπήλευσης των έννομων αγαθών,
με αφορμή το Art Censorship*

Η καλλιέργεια των ενόχων μέσω της καπήλευσης των εννόμων αγαθών αποτελεί ένα φαινόμενο, το οποίο εκδηλώνεται με τη θέσπιση νόμου, χωρίς αυτός να περιγράφει συγκεκριμένες πράξεις, με αποτέλεσμα να μπορεί να εφαρμοστεί ενάντια σε ακαθόριστο αριθμό ατόμων. Και όπου βρίσκεται το ακαθόριστο, υπάρχει, συνήθως, και χώρος για το αυθαίρετο. Πώς είναι δυνατόν να χαρακτηρίζεται κάποιος ένοχος, όταν το γράμμα του νόμου δεν τον σκιαγραφεί; Ποια είναι η διάσταση ανάμεσα στον κανόνα και τη νομολογία και ποια είναι η σημασία αυτής της διάστασης; Με αφορμή το πρόσφατο παράδειγμα του κανόνα περί λογοκρισίας στην τέχνη (*Art Censorship*) και με εργαλείο τις ερμηνείες του νόμου, θα αναλύσω διεξοδικά τους τρόπους καλλιέργειας των ενόχων, ακόμα και όταν αυτοί οι τρόποι καλύπτονται από τον μανδύα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή και των κοινών επιθυμιών της ασφάλειας, εστιάζοντας στο πώς, κατά την άποψή μου, θα διασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία των κανόνων δικαίου, ώστε αυτοί να διαφυλάττουν τα έννομα αγαθά της ελευθερίας, της ειρήνης, και της προσωπικότητας.

Δημήτρης Παυλίδης
Πάντειο Πανεπιστήμιο

*Μετατρέποντας τους insiders σε outsiders:
Τα social media ως «θεματοφύλακας» της ελευθερίας του λόγου*

Ακροβατούμε. Ισορροπούμε ανάμεσα σε αυτό που πρέπει και αυτό που δεν πρέπει, σε αυτό που σκεφτόμαστε και σε αυτό που τελικά εκφράζουμε. Στοχαζόμαστε και αυτολογοκρινόμαστε. Τα όρια εμφανίζονται στη ζωή μας από την πρώτη κιόλας στιγμή, από τις πρώτες προσπάθειες

κοινωνικοποίησής μας, διαμορφώνοντας σταδιακά το ποιοι είμαστε, τι εκπροσωπούμε και ποιος είναι ο ρόλος μας στο κοινωνικό επίπεδο. Εξοπλισμένοι με αυτή την εμπειρία κινούμαστε και στο δημόσιο λόγο, μεγάλο μέρος του οποίου φαίνεται πως καταλαμβάνουν σήμερα οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης. Η αποστροφή προς τα παραδοσιακά μέσα έχει χαρίσει την πρωτοκαθεδρία σε αυτά τα νέα μοντέλα επικοινωνίας, τα οποία διατρέχουν κυρίως τη σκέψη του δυναμικού κομματιού της κοινωνίας, τους νέους ανθρώπους. Η επικράτηση αυτή παραχωρεί εξουσία για θέσπιση κανόνων και πλαισίου λειτουργίας, το οποίο πολλές φορές ξεπερνά και το ίδιο το θεσμοθετημένο και κοινωνικά συμφωνημένο πλαίσιο του νόμου. Περισσότερη ελευθερία - μεγαλύτερος περιορισμός, ανάλογα με τα υποκειμενικά και ιδιοτελή κριτήρια που τίθενται, όχι όμως από την οργανωμένη Πολιτεία αυτή τη φορά. Η συνθήκη αυτή δημιουργεί μία τομή στο δημόσιο λόγο και την προστασία του, αλλά και έναν μεγάλο κίνδυνο, τη διαμόρφωση μιας νέας κατηγορίας «αντισυστημικών» αποκλεισμένων, οι οποίοι υιοθετούν τον χαρακτηρισμό του «έξωτερικού» της κοινωνίας.

Αγγελική Βενετσάνου

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

(Αν)ελευθερία λόγου και έκφρασης στον τουρκικό τύπο

Αν και από ιδιοκτησιακής πλευράς ο Τύπος στην Τουρκία εξασφαλίζει σε ικανοποιητικό βαθμό την ανεξαρτησία του από την κρατική εξουσία, καθώς στο μεγαλύτερο ποσοστό αποτελείται από ιδιωτικές επιχειρήσεις, η πραγματικότητα δυστυχώς απέχει μακριά από το προσδοκώμενο. Ειδικότερα, το τουρκικό κράτος έχει τη δυνατότητα να προσανατολίζει τα ΜΜΕ στην κατεύθυνση των εθνικών του συμφερόντων, να τα περιορίζει οποιαδήποτε στιγμή κρίνεται απαραίτητο, να τα ελέγχει άμεσα ή έμμεσα, να τα υποστηρίζει οικονομικά, να τα ευνοεί ή και τελείως αντίθετο, να παύει δηλαδή τη λειτουργία τους. Όπως αντιλαμβανόμαστε, δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι η Τουρκία, σύμφωνα με τον δείκτη «Ελευθερία του Τύπου» του Freedom House's

2021 κατέχει μία από τις χειρότερες θέσεις στην κατάταξη. Η κατάταξη αυτή δικαιολογείται επιπρόσθετα και από το γεγονός της φυλάκισης δημοσιογράφων με ψευδείς κατηγορίες σε βάρος τους, περιορισμούς στην υπηρεσία χρήσης του διαδικτύου, περιορισμούς στους ξένους δημοσιογράφους, άσκηση βίας εναντίον προσωπικού και εγκαταστάσεων ΜΜΕ, παράλληλα με ξαφνικές αλλαγές στους κανόνες λειτουργίας των ΜΜΕ. Ο τομέας του Τύπου στην Τουρκία χαρακτηρίζεται από σφιχτό κυβερνητικό έλεγχο, εξωτερικές παρεμβάσεις και λογοκρισία, τα οποία υπονομεύουν την ικανότητα του να λειτουργεί ανεξάρτητα και αντικειμενικά.

Κατερίνα Παναγιώτου

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

*Στρατηγικές και πρακτικές ελευθερίας του λόγου και λογοκρισίας
στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης: Όρια και δυναμικές*

Η ελευθερία του λόγου αποτελεί ατομικό και συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα εκάστου/-ης πολίτη/-ισσας του ελληνικού κράτους. Από την άλλη, η λογοκρισία καθώς και οποιοδήποτε άλλο μέτρο καταστολής της ελεύθερης έκφρασης τόσο των πολιτών/-ισσών αλλά και του Τύπου απαγορεύονται (Αρ. 14). Λαμβάνοντας, λοιπόν, υπόψη ότι τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και συγκεκριμένα η διαδικτυακή πλατφόρμα του Facebook συνιστούν μια κοινότητα πρακτικής, στην παρούσα ανακοίνωση θα επιχειρηθεί αφενός ο αναστοχασμός και αφετέρου ο προβληματισμός, αναφορικά με τα ρευστά όρια τόσο της ελευθερίας του λόγου όσο και της λογοκρισίας. Κοντολογίς, θα εξεταστεί με διαλογικούς όρους πότε είναι ή όχι αποδεκτό να εκφράζονται ή να «λογοκρίνονται» απόψεις που κρίνονται ως αντιεπισημονικές ή θέσεις που στιγματίζουν ή/και αναπαράγουν διακρίσεις και αποκλεισμούς. Η διαπραγμάτευση του θέματος εκκινεί αντλώντας παραδείγματα από τον δημόσιο λόγο που λαμβάνει χώρα σε ομάδες γλωσσικού ενδιαφέροντος του Facebook.

Μαρία Περογιαννάκη
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Οι «αόρατοι» της πανδημίας. Το ζήτημα της ενημέρωσης και της πληροφόρησης των ατόμων με αναπηρία στην περίοδο της υγειονομικής κρίσης.

Επικοινωνία είναι η ανταλλαγή μηνυμάτων ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα υποκείμενα, τον πομπό και τον δέκτη. Επικοινωνούμε για να εκφράσουμε τις επιθυμίες μας, να εκφέρουμε τις απόψεις μας, να αισθανθούμε, να δώσουμε οδηγίες, να αλληλεπιδράσουμε. Στη σημερινή και πρωτόγνωρη συγκυρία της υγειονομικής κρίσης, η Πολιτεία κλήθηκε να διαχειριστεί την πληροφόρηση όλων των πολιτών, αδιακρίτως. Η πανδημία που προκλήθηκε από τη νόσο της Covid-19 έθεσε σημαντικές προκλήσεις στους ιθύνοντες απέναντι στα άτομα με αναπηρία, δημιουργώντας ένα επιπλέον πλέγμα δυσκολιών ενημέρωσης και πληροφόρησής τους, ιδίως όσον αφορά στην πρόληψη και την αντιμετώπιση της νόσου. Στο άρθρο 4 του Συντάγματος θεσπίζεται η ισότητα όλων των Ελλήνων πολιτών, με τη δε διάταξη του άρθρου 5Α αυτού, κατοχυρώνεται το δικαίωμα όλων στην πληροφόρηση, με την ειδικότερη υποχρέωση του Κράτους, μεταξύ άλλων, να διευκολύνει την πρόσβαση στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά. Η παρούσα εισήγηση στοχεύει να παρουσιάσει τους τρόπους επικοινωνίας των ατόμων με αναπηρία και, ακολούθως, να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο (δεν) πραγματώνεται η ενημέρωση/πληροφόρηση των εν λόγω ατόμων από τα μέσα ενημέρωσης.

Κωνσταντίνος Μπεσίνας
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Ο δημόσιος λόγος των υγειονομικών: ανιχνεύοντας τα οφέλη και τις «παρενέργειες»

Στην εισήγηση αναλύω την πολυδιάστατη αξία του λόγου του ιατρονοσηλευτικού προσωπικού κατά την υγειονομική κρίση του κορονοϊού. Πέρα από τον αμιγώς ιατρικό λόγο εστιάζω και

στον προσωπικό, βιωματικό λόγο των γιατρών και των νοσηλευτών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ενημέρωσης. Μέσα από ενδεικτικά σταχυολογημένες αφηγήσεις γιατρών και νοσηλευτών προκύπτει ότι ο λόγος τους βοηθάει στην αποδοχή των περιοριστικών μέτρων από τους πολίτες, τονώνει την ενσυναίσθησή τους και προσφέρει θάρρος και ελπίδα για το μέλλον. Μέσω του λόγου τους οι υγειονομικοί αποκαλύπτουν την επικίνδυνη καθημερινότητά τους, ασκούν κριτική στην πολιτεία αποκαλύπτοντας τις ανεπάρκειες σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού και ιατρικού εξοπλισμού αλλά και προβάλλουν την ανθρώπινη υπόσταση τους εκφράζοντας τα ποικίλα συναισθήματά που βιώνουν κατά την άσκηση του καθήκοντος. Στο πλαίσιο αυτό, οι προσπάθειες για περιορισμό της ελευθερίας του λόγου τους από διοικήσεις, κυβερνήσεις ή μέσα ενημέρωσης κατά τη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης είναι άστοχες και αναποτελεσματικές, εφόσον δεν αποκαλύπτονται στοιχεία από το ιατρικό απόρρητο των ασθενών ούτε προπαγανδίζονται ψευδοεπισημονικές θέσεις. Σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα, η ελευθερία του λόγου είναι ένα αγαθό αδιαπραγμάτευτο και η αποτελεσματική αντιμετώπιση δυνητικών φαινομένων παραπληροφόρησης είναι εφικτή μέσα από την πληρέστερη εκπαίδευση των πολιτών, ώστε να προσεγγίζουν κριτικά κάθε έκφραση του δημόσιου λόγου. Σε κάθε περίπτωση, τα οφέλη της ελευθερίας του λόγου των υγειονομικών υπερτερούν των όποιων «ανεπιθύμητων παρενεργειών».

Ελένη Τσαλκατίδου

Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Αθλητές και Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης: Υπάρχει τελικά ελευθερία έκφρασης;

Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και αθλητές: Μια σχέση αγάπης, που εξελίσσεται σε σχέση πάθους όσο περνούν τα χρόνια, καθώς αυτά αποτελούν μέρος της ζωής τους, τόσο εντός όσο και εκτός των αγωνιστικών χώρων. Πώς, όμως, εκφράζονται οι αθλητές στα ΜΚΔ; Μπαίνουν όρια στο περιεχόμενο των αναρτήσεών τους, που εν τέλει περιορίζουν την ελευθερία της έκφρασής τους; Και αν ναι, από ποιον/ποιους τίθενται αυτά τα όρια; Ποιος είναι ο ρόλος των ηγετών του

αθλητισμού και ποιος του κοινού (followers);

Η παρούσα εισήγηση θα κληθεί να δώσει απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα μέσα από έρευνα που θα γίνει στα ΜΚΔ. Επίσης, θα καταγραφούν περιπτώσεις αθλητών (α) που λογοκρίθηκαν και (β) που ξεσήκωσαν θύελλα αντιδράσεων με τις αναρτήσεις τους, εστιάζοντας επίσης και στις συνέπειες που αυτές είχαν στην αθλητική τους καριέρα.

Βασιλική Καντζέλη
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ελευθερία της έκφρασης ως μοχλός συσπείρωσης και συγκρότησης του κινήματος #metoogreece. Μια θεωρητική προσέγγιση με παραδείγματα από τα ΜΚΔ.

Η εργασία πραγματεύεται την έννοια της ελευθερίας της έκφρασης ως μέσο συσπείρωσης και εν γένει συγκρότησης του κινήματος #metoogreece, με αφορμή την αρχική εμφάνιση του κινήματος στην Ελλάδα τον Ιανουάριο του 2021, ύστερα από δημόσια καταγγελία γνωστής αθλήτριας. Διακρίνουμε συνολικά έξι περιπτώσεις γυναικών οι οποίες δημοσιοποίησαν τις εμπειρίες τους σε προσωπικούς λογαριασμούς στο Facebook και το Instagram, με σκοπό να ανιχνεύσουμε την υιοθέτηση παρόμοιων γλωσσικών και εκφραστικών επιλογών. Επιχειρούμε να αναλύσουμε το περιεχόμενο των κειμένων των καταγγελιών που αναφέρονται σε περιστατικά σεξουαλικής ή ψυχολογικής βίας στους χώρους του αθλητισμού και του θεάτρου, μέσω της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου. Προσέτι, εμπλουτίζουμε τον προβληματισμό μας διευρύνοντας τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη διεκπεραίωση του αιτήματος για πηγαία έκφραση στη δημόσια σφαίρα, καθώς και τις εν δυνάμει προεκτάσεις του.

Κωνσταντίνα Κοτσοβού
Aston University, U.K.

Η ελευθερία χειραγωγείται ή/ και χειραγωγεί. Η αφηρημένη έννοια της ελευθερίας ως ρητορική στρατηγική στην προεδρική έδρα από τον Ρούσβελτ έως τον Μπάιντεν.

Εμβαθύνοντας κανείς στις ατέρμονες βιβλιογραφικές σελίδες που επιστημονικά προσεγγίζουν και ερμηνεύουν τον πολιτικό λόγο με κεντρικό πυρήνα τις ταυτόσημες έννοιες της γλώσσας και της ρητορικής με προεκτάσεις στην κοινωνιολογία, πολιτική και γνωσιακή επιστήμη, θα κατέληγε εύλογα στο συμπέρασμα πως πρόκειται για ένα διεπιστημονικό κλάδο. Αρχικά, για να αναλύσουμε ένα λόγο πολιτικό θα πρέπει πρώτα να τον ορίσουμε: πρόκειται για ένα λόγο που απαιτεί ένα πολιτικό στέλεχος ως ομιλών υποκείμενο, τη διαλογική διαδικασία που απευθύνεται σε οποιοδήποτε πολιτικό γεγονός ή μήπως κάθε ομιλία μπορεί να χαρακτηριστεί ως εγγενώς πολιτική, καθώς εμπεριέχει μία καθοριστική τελολογική λειτουργία; Η εμπεριστατωμένη επιστημονική ανάλυση, λοιπόν, του πολιτικού λόγου επιβάλλεται να συγκεκριμενοποιηθεί, καθώς το εν λόγω κειμενικό είδος επιδέχεται ποικίλες, πολύπλοκες και διεπιστημονικές προεκτάσεις και ερμηνείες. Επομένως, η παρούσα εισήγηση θα προσεγγίσει τον πολιτικό ως λόγο τελολογικό, ο οποίος χαρακτηρίζεται εγγενώς από υποκείμενα νοήματα που λειτουργούν ως καθρέφτες ιδεολογίας με κυρίαρχο εργαλείο την κριτική γλωσσολογική ανάλυση και όπως εκείνος εκφέρεται σε έναν από τους ισχυρότερους πολιτικούς θρόνους, εκείνου της προεδρικής έδρας. Πιο συγκεκριμένα, το βασικό γλωσσικό κομμάτι της εν λόγω εξέτασης θα αποτελέσει η αφηρημένη έννοια της ελευθερίας, όπως εκείνη χρησιμοποιείται ως μέσο πειθούς ή επιβολής εξουσίας, ως μέσο «κακοήθους χειραγώγησης» έναντι στο μαζικό συμφέρον των πολιτών, ως ευφυέστατη στρατηγική ρητορείας που γεννά επικίνδυνες ιδεολογικές πολώσεις.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΘΕΡΙΝΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΜΕ»

2^ο ΜΙΚΡΟ ΘΕΡΙΝΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

«ΦΟΒΟΣ, ΕΥΘΥΝΗ, ΕΝΟΧΗ
ΔΟΚΙΜΕΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ»

26 – 29 Αυγούστου 2021 στη Σύρο και
σε διαδικτυακή πλατφόρμα

Ο Διαδικτυακός Όμιλος Αποφοίτων του Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου «Ελληνική Γλώσσα, Πολιτισμός και ΜΜΕ», σε συνεργασία με το Εργαστήριο Μελέτης Κοινωνικών Θεμάτων, ΜΜΕ και Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων διοργανώνει το 2^ο Μικρό Θερινό Πανεπιστήμιο. Η δράση προγραμματίζεται να λάβει χώρα στη Σύρο από τις 26 – 29 Αυγούστου 2021 (εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν), στην αίθουσα Α. Παναγούλη του τμήματος Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου, στο Πνευματικό Κέντρο Ερμούπολης.

Το 2^ο Μικρό Θερινό σχεδιάζεται αυτή τη χρονιά σε υβριδική μορφή, λόγω της πανδημίας. Προγραμματίζεται να περιλαμβάνει δια ζώσης παρουσία, με αυστηρή τήρηση όλων των υγειονομικών πρωτοκόλλων, ενώ θα μεταδίδεται και ζωντανά από τη Σύρο, μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας. Οι σχετικές ανακοινώσεις θα γίνονται σταδιακά, λαμβάνοντας υπόψη τα ισχύοντα μέτρα προστασίας.

Οι θεματικές στις οποίες θα επικεντρωθεί το πρόγραμμα είναι:

- Η γλώσσα του φόβου, της ευθύνης και της ενοχής στη δημόσια σφαίρα
- Ο φόβος ως εργαλείο πειθάρχησης του πλήθους
- Ο φόβος ως μορφή (αυτο)λογοκρισίας
- Η ευθύνη και η ενοχή ως φορείς κατασκευής της συναίνεσης
- Η ενοχή στην ψυχανάληψη, τη φιλοσοφία και το δίκαιο
- Η ευθύνη ως ιδρυτικό συμβάν της ηθικής
- Τα βιώματα του φόβου, της ευθύνης και της ενοχής στην εποχή της πανδημίας
- Ο φόβος, η ευθύνη, η ενοχή και το μέλλον της διαπροσωπικής σχέσης μετά την πανδημία
- Η καλλιτεχνική δημιουργία ως ευθύνη ή/και ως «παυσίπνοο της ψυχής»
- Η απεικόνιση του φόβου στη φωτογραφική τέχνη και στον κινηματογράφο
- Ο φόβος, η ευθύνη και η ενοχή στην θρησκευτική εμπειρία

Το πρόγραμμα προσφέρεται δωρεάν και απευθύνεται σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, διδάκτορες, εκπαιδευτικούς, αλλά και επαγγελματίες που έχουν αντίστοιχα ενδιαφέροντα, στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης. Επιπλέον, περιλαμβάνει πολιτιστικές δραστηριότητες (πάντα υπό την αίρεση ότι οι συνθήκες το επιτρέπουν). Το πλήρες πρόγραμμα της δράσης θα ανακοινωθεί στην ιστοσελίδα του Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου summerschool.ac.uoi.gr, στη σελίδα του Διαδικτυακού Ομίλου Αποφοίτων Θερινών Πανεπιστημίων «Ελληνική Γλώσσα, Πολιτισμός και ΜΜΕ» στο Facebook και στον τύπο. Με την παρουσία και συμμετοχή τους θα τιμήσουν το πρόγραμμα διακεκριμένοι πανεπιστημιακοί καθηγητές καθώς και επαγγελματίες από τον δημοσιογραφικό και καλλιτεχνικό χώρο, όπως ο τραγουδιστής Γιώργος Νταλάρας, ο σκηνοθέτης Γιάννης Οικονομίδης και ο διευθυντής της κυριακάτικης έκδοσης της *Εφημερίδας των Συντακτών*, Τάσος Παππάς.

Την οργάνωση του προγράμματος αναλαμβάνει η επιτροπή του Ομίλου Αποφοίτων του Διεθνούς Πανεπιστημίου, με την επιστημονική επίβλεψη της κ. Νικολέττας Τσιτσανούδη – Μαλλίδου, Αναπληρώτριας Καθηγήτρια Γλωσσολογίας και Ελληνικής Γλώσσας, Διευθύντριας του Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου και του Εργαστηρίου Μελέτης Κοινωνικών Θεμάτων, ΜΜΕ και Εκπαίδευσης του Π.Τ.Ν. του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

ΧΟΡΗΓΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

EPT

EPT 3

EPT 2

EPT WORLD

n Φωνή
της Ελλάδας
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
91,6 • 105,8
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

BOYAH TV

CNN
Greece

realfm97.8
το αληθινό ραδιόφωνο

Realnews
Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΚΜΕΤΡΕΙ

Real.gr

HELLENIC SEAWAYS

MACQUARIE
University

MACQUARIE GREEK STUDIES
FOUNDATION LIMITED
In partnership with

MACQUARIE
University
ACN 639 903 456

 ΔΕΛΤΑΛΙΟΝ Ο Θεσσαλός

ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
The Hellenic Perspective

2mm
RADIO 1665
HELLENIC COMMUNITY RADIO AUSTRALIA
www.2mmradio.au

 ΕΚΔΟΣΕΙΣ
GUTENBERG

THE GREEK HERALD
LARGEST NATIONAL
GREEK DAILY
NEWSPAPER
IN AUSTRALIA

ΠΡΟΚΟΣ **ORIFLAME** **πεδίο**
SWEDEN ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ 7ου ΔΙΕΘΝΟΥΣ
ΘΕΡΙΝΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΛΩΣΣΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΜΕ» ΓΛΩΣΣΑ
ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΜΕ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΝΙΚΟ-
ΛΕΤΤΑΣ ΤΣΙΤΣΑΝΟΥΔΗ-ΜΑΛΛΙΔΗ ΠΟΥ
ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΣΤΗΝ ΥΔΡΑ ΑΠΟ
11 ΕΩΣ 14 ΙΟΥΛΙΟΥ 2021 ΣΕΛΙΔΟΠΟΙ-
ΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΑΣΙΑ ΚΛΕΙΤΣΑ ΚΑΙ
ΕΚΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟ-
ΣΕΩΝ-ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙ-
ΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΣΕ 150 ΑΝΤΙΤΥΠΑ

